

Јавно предузеће "АУТОПУТЕВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"

78000 Бања Лука

Веселина Маслеше 22

тел. 051/233-670, 233-680 факс 051/233-700

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ I СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

AUTOPUT BANJA LUKA – DOBOJ:

DIONICA 2: PRNJAVOR – DOBOJ

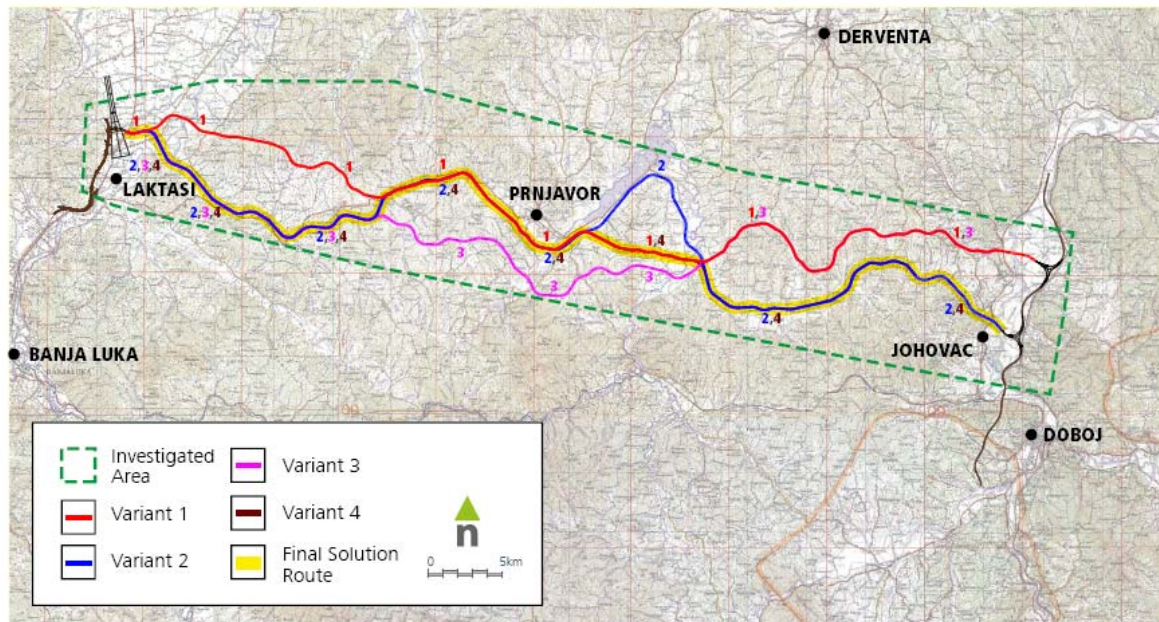
juni 2011. godine

AKCIONI PLAN ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I SOCIJALNA PITANJA

AUTOPUT BANJA LUKA - DOBOJ: DIONICA 2: PRNJAVOR - DOBOJ

juni 2011. godine

KONAČNA VERZIJA

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1 Faza prije izgradnje	1
1.2 Faza izgradnje.....	1
1.3 Faza eksploatacije.....	2
1.4 Struktura ESAP-a.....	2

TABELE

Tabela 1: Akcioni plan u svim fazama (prije izgradnje, izgradnja i faza eksploatacije)	4
Tabela 2: Uslovi praćenja	44

RJEČNIK SKRAĆENICA

BiH	Bosna i Hercegovina
CESMS	Sistem upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u toku izgradnje
CESMP	Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u toku izgradnje
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
ESHS	Zaštita životne sredine, socijalna pitanja, zaštita zdravlja i zaštita na radu
EIA	Procjena uticaja na životnu sredinu
EIS	Studija uticaja na životnu sredinu
EIS: BL-Dob	Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine
EMAS	Eko menadžment i revizorski sistem
ESAP	Akcioni plan za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja
ESIA	Procjena uticaja na životnu i društvenu sredinu
HESMP	Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u vrijeme primopredaje
HMMP	Plan upravljanja opasnim materijama
HR	Ljudski resursi
IFC	Međunarodna finansijska korporacija
ILO	Međunarodna organizacija rada
ISO	Međunarodna organizacija za standardizaciju
LRF	Sistem revitalizacije života
MMP	Plan upravljanja materijalima
NTS	Netehnički rezime
OHS	Zaštita zdravlja i zaštita na radu
OESMS	Sistem upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u toku eksploatacije
OESMP	Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u toku eksploatacije
O.G.	Službeni glasnik
PR	Zahtjev za realizaciju (ZR)
RS	Republika Srpska
RSM	Autoputevi Republike Srpske (JPA)
RAP	Akcioni plan preseljenja
SA	Društvena odgovornost
SEP	Plan uključivanja zainteresovanih strana
SMP	Plan upravljanja gradilištem
SocialMP	Plan upravljanja socijalnim pitanjima
SoilMP	Plan upravljanja zemljištem

1. UVOD

Javno preduzeće „Autoputevi Republike Srpske“ (JPA) namjerava implementirati projekat izgradnje Dionice 2: Prnjavor – Doboj (Projekat) planiranog autoputa Banja Luka – Doboj. Ovaj dokument se zove Akcioni plan za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja (ESAP), a opisuje mjere za ublažavanje i praćenje uticaja na životnu i socijalnu sredinu, kriterije za uspješno sprovođenje ovih mjera i organizacijske mjere koje se sprovode u fazi koja prethodi izgradnji, u toku izgradnje i u periodu eksploatacije Projekta. Projekat su pripremili Autoputevi Republike Srpske u skladu sa pravnim zahtjevima Republike Srpske i Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) koja razmatra da odobri kredit Autoputevima Republike Srpske (JPA) za finansiranje realizacije Projekta.

Autoput Banja Luka – Doboj u dužini 71,91 km predstavlja ključnu regionalnu vezu u Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini. On će povezati autoput Gradiška – Banja Luka (E-661) sa Koridorom Vc. Autoput se proteže od istoka prema zapadu između Mahovljanske petlje kod Banja Luke i petlja Johovac sa Koridorom Vc nedaleko od Doboja. Autoput je petljom u Prnjavoru, koja povezuje autoput sa postojećim magistralnim putem (M16-1) i lokalnim putevima, podijeljen na sljedeć dvije dionice:

- Dionica 1: Banja Luka (Mahovljanska petlja) - Prnjavor: 35,3km
- Dionica 2: Prnjavor - Doboj (čvorište Johovac): 36.61km

Ovaj Akcioni plan (ESAP) je „živi“ dokument koji treba da se razvija zajedno sa Projektom. JPA i njihovi Izvođači će redovno kontrolisati i, po potrebi, ažurirati ESAP kako bi u isti unijeli moguće sve moguće promjene u realizaciji i organizaciji projekta. JPA i njihovi Izvođači će se pobrinuti da se izmjenjeni ESAP dostavi svim relevantnim licima i zainteresovanim stranama.

1.1 Faza prije izgradnje

U toku je postupak odobravanja Projekta. Podnešen je zahtjev za izdavanje ekološke dozvole koja je neophodna za dobijanje građevinske dozvole. ESAP se sastoji od aktivnosti koje se moraju sprovesti u ovoj fazi koja prethodi izgradnji. Neke od ovih aktivnosti su neophodne i za tekući proces pribavljanja dozvola i za budući proces ažuriranja i usavršavanja planova za ublažavanje uticaja na životnu i socijalnu sredinu. Pored toga, utvrđene su i mjere usklađivanja sa pravnim zahtjevima i Zahtjevima za realizaciju EBRD-a (ZR). ESAP će se ažurirati kako bi ispunio dodatne uslove odnosno zahtjeve koji se odnose na zaštitu životne sredine i socijalna pitanja a koji se postavljaju u procesu pribavljanja ekološke dozvole, kada ovi budu dostavljeni.

Pored toga, Autoputevima RS se preporučuje da mjere ublažavanja i praćenja uticaja na životnu sredinu i socijalna pitanja sadržane u ESAP-u i drugoj relevantnoj projektnoj dokumentaciji i odobrenjima (napr. u Studiji uticaja na životnu sredinu ili EIS-u) uvrsti kao referencu u tendersku dokumentaciju za izbor Izvođača za izvođenje radova).

1.2 Faza izgradnje

Građevinske radove će izvoditi Izvođač kojeg izabere Javno preduzeće „Autoputevi Republike Srpske“ (JPA). Izvođač radova će biti odgovoran za implementaciju mnogih zahtjeva postavljenih ESAP-om. U toku izrade ESAP-a, još uvijek nije bila definisana metoda ugovaranja odnosno još uvijek nije bio imenovan izvođač radova (u daljem tekstu: Izvođač)¹. Osim toga, u toku izrade ESAP-a nismo imali na raspolaganju podatke o pod-izvođačima/dobavljačima i radnoj snazi te nismo mogli u potpunosti procijeniti posljedice uticaja priliva potencijalne radne snage na socijalnu situaciju. U nedostatku preciznih podataka o izgradnji od Izvođača, ovaj ESAP navodi mjere predostrožnosti kojima bi se uticaji na socijalna pitanja sveli na minimum te navodi obavezne standarde radnih uslova za zaposlene.

Prema politikama o nabavci EBRD-a, angažovanje izvođača u projektima javnog sektora zahtjeva primjenu Uslova ugovaranja koji ispunjavaju Zahtjeve za realizaciju 2 (ZR 2) o radnoj snazi i radnim uslovima. Metoda ugovaranja u projektu izgradnje autoputa mora biti u skladu sa politikama o nabavci EBRD-a. Uslovi takođe nalažu da se radovi izvode u skladu sa zakonima Republike Srpske,

¹Postoji mogućnost angažovanja više Izvođača što znači da se ESAP mora revidovati nakon dodjele ugovora kako bi u potpunosti obuhvatio sve elemente Projekta.

uključujući Zakon o radu² i Zakon o zaštiti zdravlja i zaštiti na radu³. Osim toga, kada Bosna i Hercegovina ratifikuje Konvencije Međunarodne organizacije rada (ILO), Izvođač će biti obavezan da poštuje sve relevantne zahtjeve sadržane u ovim Konvencijama. ESAP je obuhvatio posebne zahtjeve koji se odnose na rad i radne uslove, uključujući zdravstvenu zaštitu i zaštitu na radu.

Zahtjevi koji se odnose na zaštitu životne sredine i upravljanje socijalnim pitanjima, a koji su obuhvaćeni ESAP-om, SEP-om i relevantnom projektnom dokumentacijom i odobrenjima (napr. Studijom uticaja i ekološkom dozvolom), sačinjavati će obavezan dio Izvođačevih obaveza iz ugovora za izvođenje radova. Izvođač će biti obavezan da usvoji i poštuje dobre prakse upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima u toku izgradnje te da moguće uticaje na vodene resurse, tlo, floru i faunu, vazduh, buku, pejzaž, kulturno naslijeđe, zdravlje zajednica i stanovništva svede na minimum.

Autoputevi RS su, konačno, odgovorni za provođenje mjera definisanih ESAP-om. U cilju efikasnog sprovođenja zahtjeva ESAP-a, SEP-a i ostalih zahtjeva projekta, Autoputevi RS će imenovati resurse koji će pratiti da li Izvođač poštuje ekološke i socijalne zahtjeve u fazi izgradnje. Iako Izvođač odgovara za sprovođenje ovih aktivnosti, on će se pobrinuti da njegovi pod-izvođači razumiju zahtjeve ESAP-a te će ugovorom definisati uslove kojima se obezbjeđuje primjena odgovarajućih elemenata ESAP-a.

Uspostaviće se Sistem upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi izgradnje i eksploatacije Projekta. Izvođač će pripremiti Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima (CESMP) koji će sačinjavati sveobuhvatan plan ublažavanja uticaja.

1.3 Faza eksploatacije

ESAP-om su detaljno opisane mjere zaštite životne i socijalne sredine u fazi eksploatacije autoputa uključujući i obavezu uvođenja Sistema upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima. Pojednostavljene veze za upravljanje eksploatacijom autoputa, na kojem će se vršiti naplata putarine, u ovom momentu još uvijek nisu potvrđene. Međutim, JPA u konačnici odgovara za upravljanje i praćenje eksploatacije autoputa. Stoga odgovornost za sprovođenje mjera u fazi eksploatacije prema ESAP-u pripada JPA. Naravno, ako se zaključi ugovor o eksploataciji autoputa, „Operater“ će takođe biti obavezan da poštuje zahtjeve ESAP-a, SEP-a i relevantne projektne dokumentacije i odobrenja (napr. Studije uticaja/EIS-a i ekološke dozvole). Pomenuti Operater će se isto tako pobrinuti da se pod-izvođači upoznaju sa zahtjevima ESAP-a te da se definišu uslovima ugovora kojima će se obezbjeđiti realizacija primjenjivih elemenata ESAP-a.

1.4 Struktura ESAP-a

Politika EBRD-a nalaže da se projekat realizuje u skladu sa lokalnim zakonima. Zato se svi zahtjevi iz ESAP-a oslanjaju na zakone Republike Srpske (i Bosne i Hercegovine), na postojeće zahtjeve EIS-a i prateću dokumentaciju kao što su razne dozvole. Ovi zahtjevi su, po potrebi, dopunjeni mjerama koje se moraju sprovesti da bi se ispunili zahtjevi EBRD-a⁴ odgovarajuća međunarodna dobra praksa⁵. Ovim mjerama će se dopuniti zahtjevi propisani zakonima Republike Srpske, uključujući i one iz raznih rješenja/odobrenja po ovom Projektu (napr. EIA i dozvole). Pomenute mjere treba sprovesti osim ako sprovođenje istih nije u skladu sa zakonom Republike Srpske (i Bosne i Hercegovine).

ESAP (vidi tabelu 1) je podijeljen na sljedeće grupe zahtjeva:

- 1 Opšti zahtjevi za upravljanje zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima
- 2 Zahtjevi za uključivanje zainteresovanih strana
- 3 Zahtjevi vezani za eksproprijaciju, prisilno preseljenje i ekonomske migracije
- 4 Zahtjevi za zaštitu životne sredine
- 5 Zahtjevi vezani za socijalna pitanja
- 6 Zahtjevi vezani za rad i radne uslove (uključujući zdravstvenu zaštitu i zaštitu na radu (OHS))

²Zakon o radu Sl. glas. RS br. 55/07

³Zakon o zaštiti na radu Sl. glas. RS 01/08 & 13/10

⁴EBRD Politika o zaštiti životne sredine i socijalnim pitanjima iz 2008. godine i Zahtjevi za realizaciju EBRD-a (1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, & 10)

⁵Napr.: IFCEkološke, zdravstvene i bezbjedonosne smjernice za puteve na kojima se vrši naplata putarine

7 Ostali zahtjevi

Zahtjevi za praćenje/kontrolu utvrđeni ESAP-om (*vidi tabelu 2*) su podijeljeni u sljedeće pod-grupe:

- M1. Opšti zahtjevi – Upravljanje zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima
- M2. Uključivanje zainteresovanih strana
- M3. Eksproprijacija, prisilno preseljenje i ekonomske migracije
- M4. Praćenje zaštite životne sredine
- M5. Praćenje socijalne situacije
- M6. Praćenje rada i radne snage (uključujući praćenje zdravstvene zaštite i zaštite na radu)

Tabela1: ESAP za sve faze (prije izgradnje, izgradnja i eksploatacija)

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
1 OPŠTI ZAHTJEVI: UPRAVLJANJE ZAŠTITOM ŽIVOTNE SREDINE I SOCIJALNIM PITANJIMA							
1.1	<p>Kontrola i ažuriranje ESAP-a & SEP-a:</p> <p>JPA i Izvođač će redovno kontrolisati i, po potrebi, ažurirati ESAP i SEP kako bi isti odražavali sve izmjene projekta. ESAP i SEP će se posebno kontrolisati u sljedećim ključnim situacijama:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kada dobije saglasnost na metodu ugovaranja JPA će prekontrolisati ESAP i SEP kako bi ove dokumente prilagodio strukturi predložene metode ugovaranja i uvrstio ažurirani ESAP i SEP u tendersku dokumentaciju. Nakon odabira Izvođača, JPA će prekontrolisati ESAP i SEP kako bi ih prilagodio građevinskim radovima. Nakon saglasnosti na operativnu metodu/organizaciju Projekta i odabir „Operatera“ JPA će prekontrolisati ESAP i SEP kako bi ih prilagodio operativnoj fazi autoputa. <p>Nakon revizije ovih dokumenata, JPA (i njihov Izvođač) će se pobrinuti da se revidovana verzija ESAP-a i SEP-a dostavi svim relevantnim i zainteresovanim stranama. Promjene ESAP-a i SEP-a moraju se usaglasiti sa EBRD-om.</p>	Izmjene/razvoj implementacije i organizacije planova za Projekat (i buduće izmjene propisa) mogu uticati na mogućnost ESAP-a da se pozabavi ekološkim i socijalnim pitanjima, uticajima i prednostima, te mogućnost da ispuni zahtjeve Projekta.	EBRD ZR1	Odgovornost: JPA&Izvođač Izvori: određene ESHS ⁷ izvori će obezbjediti Izvođač i JPA	Sve faze: faza prije izgradnje izgradnja eksploatacija	ESAP će se prekontrolisati i ažurirati u glavnim fazama Projekta.	U izvještaj o napretku koji se dostavlja EBRD-u uvrstiti i sažetak o pregledu i ažuriranju ESAP-a
1.2	<p>Kontrola uticaja i utvrđivanje mjera ublažavanja u implementaciji projekta Banja Luka Doboj u 2 dionice:</p> <p>Provjeriti fazu implementacije Projekta (Undertake a review of the implementation of the Project (Section 2 of the overall Banja Luka to Doboj motorway scheme)kako bi utvrdili potencijalne dodatne mjere ublažavanja u periodu intervencije. Zahtjev za ekološku dozvolu trebalo bi da sadrži i provjeru potencijalnih uticaja i moguće dodatne mjere ublažavanja u periodu između izgradnje dvije dionice.</p>	Identifikacija i ublažavanje uticaja na životnu sredinu i socijalna pitanja u periodu između izgradnje dvije dionice, nakon izgradnje Dionice 2 autoputa Banja Luka - Doboj	Zakon o zaštiti životne sredine RS (Službeni glasnik (Sl. gl.) br. 28/07, 41/08, 29/10) EBRD ZR1	Odgovornost: JPA Izvori: JPA će obezbjediti adekvatne resurse za ekološka i socijalna pitanja da izvrše provjeru.	Faza prije izgradnje	Dokaz da ekološka dozvola obuhvata pregled i dodatne mjere ublažavanja u periodu između izgradnje dvije dionice.	
1.3	<p>Primjenjivi standardi:</p> <p>Projektom će se upravljati, implementirati i eksploatisati na način koji je u skladu sa primjenjivim državnim, EU i međunarodnim zakonima i konvencijama, te odgovarajućim zahtjevima, politikama i smjericama Kreditora, uključujući, između ostalog, i:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakone Republike Srpske (i BiH) uključujući uredbe i propise; 	Projekat će se implementirati u skladu sa primjenjivim ekološkim i socijalnim lokalnim, EU i	EBRD ZR1 Zakoni RS	Odgovornost: JPA&Izvođač Izvori :	Sve faze: faza prije izgradnje izgradnja	Neophodna odobrenja/saglasnosti/dozvole koja treba obezbjediti u fazi prije izgradnje. Praćenjem	(U izvještaje o napretku koji se dostavljaju EBRD-u uključiti kratku informaciju o praćenju poštovanja zahtjeva i svim slučajevima gdje

⁶EBRD Zahtjevi za realizaciju (ZR) sadržani u Politici o zaštiti životne sredine i socijalnim pitanjima iz 2008.

⁷ ESHS: Zaštita životne sredine, socijalna pitanja, zaštita zdravlja i zaštita na radu

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁸	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<ul style="list-style-type: none"> • Primjenjive Direktive EU (uključujući one koje se navode u NTS, SEP i ESAP); • Međunarodne konvencije i sporazume (uključujući i Arhušku konvenciju) • Dobre primjere iz privredne prakse • Ekološke i socijalne zahtjeve Kreditora (napr. Politiku zaštite životne sredine EBRD-a iz 2008., ESAP i SEP, i EHS smjernice IFC-a)⁸ 	međunarodnim zakonima i konvencijama, te odgovarajućim zahtjevima, politikama i smjericama Kreditora.		određene ESHS izvore će obezbjediti Izvođač i JPA	eksploatacija	realizacije dokazuje se usaglašenost sa ekološkim i socijalnim zahtjevima.	se ne poštuju dati zahtjevi (što podrazumijeva i uočene potencijalne buduće rizike da se zahtjevi neće poštovati).
1.4	<p>Pribavljanje dozvola i saglasnosti:</p> <p>Pribaviti i održavati sve neophodne ESHS dozvole/saglasnosti za radove uključujući ekološku i građevinsku dozvolu.</p>	zakonske saglasnosti/rješenja a nadležnih institucija neophodne za građ. radove	Zakon o zaštiti životne sredine (Sl. gl. br. 41/08, 29/10) Zakon o prostornom planiranju (Sl. gl. RS br. 84/02, 14/03, 112/06 and 53/07) i novi Zakon o prostornom planiranju i građevinarstvu (Sl. gl. RS br. 55/10)	Odgovornost: JPA (& Izvođačtamo gdje je to primjenjivo) Izvori : određene ESHS izvore će obezbjediti Izvođač i JPA	Sve faze: faza prije izgradnje izgradnja eksploatacija	Rješenja o dozvolama od nadležnog ministarstva.	Građevinske dozvole se izdaju tek po dostavljanju odobrene Studije uticaja (EIS-a) i po izdavanju ekološke dozvole. (U izvještaje o napretku koji se dostavljaju EBRD-u uključiti kratku informaciju o zahtjevima i rješenjima za izdavanje dozvola).
1.5	<p>Poštovanje uslova dozvola i saglasnosti:</p> <p>Projekat će se pridržavati svih ekoloških, socijalnih, zdravstvenih i bezbjedonosnih zahtjeva i saglasnosti uključujući, između ostalog, i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urbanističku saglasnost za korištenje zemljišta (ili „urbanističku saglasnost“ JP „Putevi RS“) za izgradnju autoputa Banja – Luka Doboj: Rješenje br. 15-364-691/09 Ministarstva za prostorno planiranje, građevinarstvo i ekologiju od 4. Maja 2010.) • Rješenje o usvajanju Studije uticaja (EIS) br. 15-96-135/10 Ministarstva za prostorno planiranje, građevinarstvo i ekologiju od 21. Marta 2011. (Rješenje o Studiji) • Ekološka dozvola (nakon pribavljanja iste) • Građevinska dozvola (nakon pribavljanja) 	Projekat se izvodi u skladu sa lokalnim zakonima.	EBRD ZR1 Zakon o zaštiti životne sredine (Sl. gl. br. 41/08, 29/10) Zakon o prostornom planiranju (Sl. gl. RS br. 84/02, 14/03, 112/06 and 53/07) i novi Zakon o prostornom planiranju i građevinarstvu (Sl. gl. RS br.	Odgovornost: JPA&Izvođač Izvori : određene ESHS izvore će obezbjediti Izvođač i JPA	Sve faze: faza prije izgradnje izgradnja eksploatacija	Praćenjem realizacije dokazuje se usaglašenost sa ekološkim i socijalnim zahtjevima.	(U izvještaje o napretku koji se dostavljaju EBRD-u uključiti kratku informaciju o praćenju poštovanja uslova iz dozvola i svim slučajevima nepoštovanja ovih uslova (što podrazumijeva i uočavanje potencijalnih rizika nepoštivanja u budućnosti).

⁸Međunarodna finansijska korporacija (IFC) Smjernice o zaštiti životne sredine, zdravstvenoj zaštiti i zaštiti na radu za puteve na kojima se naplaćuje putarina

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
			55/10)				
1.6	<p>Primjenjiva projektna dokumentacija:</p> <p>JPA i Izvođač će implementirati i provesti sve mjere navedene u datoj projektnoj dokumentaciji, uključujući, između ostalog, i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ESAP • Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP) • Ugovorom obavezujuću projektnu dokumentaciju, uključujući i zahtjeve Investitora • Procjene/Studije uticaja na životnu sredinu i povezane Odluke nadležnog ministarstva 	Sva sljedeća pitanja su obuhvaćena: zaštita na radu i socijalna pitanja; zaštita zdravlja i zaštita na radu; rad i radni uslovi; Eksproprijacija, prisilno preseljenje i ekonomske migracije, uključivanje zainteresovanih zajednica; i ostali „utvrđeni“ zahtjevi	EBRD ZR 1	<p>Odgovornost: JPA&Izvođač</p> <p>Izvori : određeni ESHS izvori su neophodni</p>	Sve faze: faza prije izgradnje izgradnja eksploatacija	Praćenjem realizacije dokazuje se usaglašenost sa ekološkim i socijalnim zahtjevima.	(U izvještaje o napretku koji se dostavljaju EBRD-u uključiti kratku informaciju o praćenju usklađenosti/poštovan ja zahtjeva i slučajevima nepoštovanja zahtjeva Projektn e dokumentacije (što podrazumijeva i uočavanje potencijalnih rizika nepoštovanja u budućnosti).
1.7	<p>Organizacija i resursi JPA za pitanja zaštite životne sredine i socijalna pitanja:</p> <p>JPA će unutar svoje organizacije uspostaviti resurse za upravljanje pitanjima zaštite životne sredine i socijalnim pitanjima koji će, između ostalog, biti nadležni za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrolu sprovođenja mjera zaštite životne sredine i socijalnih pitanja od strane Izvođača (i „Operatera“ autoputa u slučaju da se u ovoj fazi zaključi poseban ugovor sa firmom koja će upravljati autoputem odnosno „Operaterom“). • Koordinisati sprovođenje aktivnosti/mjera utvrđenih ESAP-om za koje su odgovorni JPA • Sveukupnu kontrolu ispunjavanja obaveza utvrđenih ESAP-om • Kontrolu i ažuriranje ESAP-a kako bi isti obuhvatio sve promjene projekta. 	Praćenje usaglašenosti sa ESAP-om i ekološkim i socijalnim aktivnostima kako bi se uvjerali da se Projekat izvodi na način na koji će se rizici svesti na minimum a prednosti dovesti do maksimuma.	EIS: BL-Dob EBRD ZR 1	<p>Odgovornost: JPA</p> <p>Izvori: JPA zahtjeva da se odrede ESHS resursi uključujući i lice koje će se biti nadležno za ESHS.</p>	Sve faze: faza prije izgradnje izgradnja eksploatacija	JPA treba da obezbjedi dovoljne kapacitete za upravljanje zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima kao i raspoloživost kapaciteta u svakoj fazi projekta.	
1.8	<p>Sistem upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi izgradnje (CESMS)</p> <p>U okviru Plana upravljanja gradilištem, Izvođač će izraditi i implementirati Sistem upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi izgradnje (CESMS) kao podršku implementaciji ESAP-a i SEP-a i podršku primjerima dobre prakse upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima. CESMS će se izraditi i implementirati u skladu sa međunarodnim standardima (napr. ISO 14001, EU EMAS& SA 8000), a obuhvatiće, između ostalog, i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizaciju, odgovornosti i resurse • Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima (uključujući i dopunske planove kao što su Plan upravljanja otpadnim vodama, Planove upravljanja opasnim materijama, 	Izvršeno adekvatno upravljanje, praćenje i obrada svih ekoloških i socijalnih pitanja, uticaja i poboljšanja koja se odnose na Projekat.	EIS: BL-Dob EBRD PR 1 International good practice	<p>vidi komentar *</p> <p>Odgovornost: Izvođač</p> <p>Izvori: obavezni ESHS resursi – uključujući ESHS Menadžera,</p>	Faza izgradnje	CESMS se mora uspostaviti prije izgradnje. Nacrt Priručnika dostaviti JPA na pregled u roku od 45 dana po dodjeli ugovora.	* U slučaju odabira više izvođačatrebalo bi uspostaviti sveobuhvatni CESMS za ovaj Projekat koji bi usvojili SVI Izvođači, a JPA će se pobrinuti da oni raspoložu dovoljnim kapacitetima za izradu, implementaciju i praćenje

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<p>Upravljanje radom (uključujući politike o ljudskim resursima itd.): (vidi u nastavku)</p> <ul style="list-style-type: none"> Plan praćenja (vidi tačku 3: Zahtjevi za praćenje) Postupak i program revizije (uključujući revizije realizacije, revizije rada i radnih uslova te revizije bezbjednosti na putu itd.) Program obuke Izveštavanje o realizaciji mjera za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja (uključujući OHS **) 			ESHS literaturu i materijale za obuku (napr. ESHS oglasne table, priručnici na gradilištu, obuke za radnike o zaštiti zdravlja i zaštiti na radu itd.).			sveobuhvatnog CESMS-a Projekta. ** Sistem upravljanja zdravstvenom zaštitom i zaštitom na radu (vidi tačku 6.1 ESAP-a u nastavku) može biti sastavni dio CESMS-a, a može biti i odvojeni sistem; bilo kako bilo, sam standard OHS sistema mora biti osmišljen tako da nadopunjava SESMS).
1.9	<p>Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi izgradnje (CESMP):</p> <p>Izvođač (*) će izraditi, implementirati i održavati CESMP koji će, kao minimum, sadržati mjere opisane u ESAP-u i nastojati da usavrši sprovođenje mjera zaštite životne sredine i socijalnih pitanja u okviru Projekta. CESMP će obuhvatiti sljedeće dodatne planove kao i sve ostale koji se u fazi eksploatacije Projekta definišu kao obavezni:</p> <ul style="list-style-type: none"> Planove ublažavanja u određenim segmentima: napr. buka i vibracije, zaštita vode, plan ublažavanja posljedica prašine, plan biodiverziteta (flora i fauna), plan ublažavanja djelovanja površinskih i podzemnih voda (uključujući eroziju/taloženje itd.) Plan upravljanja socijalnim pitanjima Plan upravljanja otpadnim vodama Plan upravljanja materijalima Plan upravljanja opasnim materijama Plan upravljanja prelazima preko rijeka (za sve značajne riječne prelaze) Plan upravljanja zemljištem Plan uključivanja zainteresovanih strana Plan za hitne slučajeve Plan sanacije Plan praćenja (zaštite životne sredine i socijalnih pitanja) Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi primopredaje (HESMP) – koji će obezbjeđivati Izvođač po završetku izgradnje. 	Izvršeno adekvatno upravljanje, praćenje i obrada svih ekoloških i socijalnih pitanja, uticaja i poboljšanja koja se odnose na Projekat.	EIS: BL-Dob EBRD ZR 1 Međunarodni primjeri dobre prakse	Vidi komentar * Odgovornost: Izvođač Izvori: obavezni ESHS resursi – uključujući ESHS Menadžera,	Faza izgradnje	CESMS se mora uspostaviti prije izgradnje. Nacrt CESMP dostaviti JPA na pregled u roku od 45 dana po dodjeli ugovora.	* U slučaju odabira više izvođača trebalo bi uspostaviti sveobuhvatni CESMP (i sve prateće planove) za ovaj Projekat koji bi usvojili SVI Izvođači, a JPA će se pobrinuti da oni raspoložu dovoljnim kapacitetima za izradu, implementaciju i praćenje sveobuhvatnog CESMP-a Projekta. (U izveštaje koji se dostavljaju JPA i EBRD/Kreditoru (po potrebi) uvrstiti i kratku informaciju o implementaciji CESMP-a).

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<p>CESMP će takođe definisati zahtjeve za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja za (između ostalog):</p> <ul style="list-style-type: none"> Objekte izvan gradilišta (napr. betonske i asfaltne baze) Prevoz materijala do gradilišta Radnu snagu (obuhvatajući i odgovarajuće zahtjeve ESAP-a) 						
1.10	<p>Resursi i organizacija CESMS:</p> <p>Izvođač će imenovati adekvatno kvalifikovanog ESHS Menadžera koji će biti odgovoran za pripremu i implementaciju i koordinaciju CESMS-a kako bi bili sigurni da će se poštovati odredbe ESAP-a. ESHS Menadžer će imati odgovarajuće kvalifikacije, obuku, autoritet, odgovornost i resurse. ESHSA Menadžeru će se imati sljedeće, ali i druge, odgovornosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> Implementaciji održavanje CESMS (uključujući revizije, korektivne mjere itd.). implementacija ESAP-a. Implementacija i koordinacija CESMP-a (i povezanih planova upravljanja i ublažavanja). Priprema kvartalnih izvještaja za usaglašavanje sa ESAP-om (i ostalih primjenjivih standarda/dokumenata) koji se povezani sa CESMS I CESMP. Upravljanje sistemom izvještavanja o incidentu (uključujući i potencijalne incidente). Priprema i dostavljanje izvještaja o praćenju zaštite životne sredine Autoputevima RS (JPA) i, po potrebi, dostavljanje izvještaja EBRD-u/Kreditoru koji će obuhvatiti i izvještaj o poštovanju obaveza ESAP-a. 	<p>Izvršeno adekvatno upravljanje, praćenje i obrada svih ekoloških i socijalnih pitanja, uticaja i poboljšanja koja se odnose na Projekat.</p>	<p>EIS: BL-Dob EBRD ZR 1</p>	<p><i>Vidi komentar *</i></p> <p>Odgovornost: Izvođač Izvori: Imenovani ESHS Menadžer</p>	<p>Faza izgradnje</p>	<p>Određeni ESHS Menadžer mora biti imenovan u vrijeme dodjele ugovora i biti angažovan dok traje faza izgradnje sve do predaje autoputa JPA.</p>	<p>** U slučaju odabira više izvođača JPA treba imenovati ESHS Menadžera za cijeli projekat koji će koordinisati sveobuhvatni CESMS. SVI izvođači će morati imati zaduženog ESHS Menadžera u slučaju da se odabere više glavnih izvođača...</p>
1.11	<p>Rad sa Izvođačima:</p> <p>Metoda ugovaranja građevinskih radova mora ispoštovati politike o nabavkama EBRD-a; u tom kontekstu Zahtjevi Investitora će uključiti Posebne uslove ugovora EBRD-a (ili slične koje odobri EBRD), a koji sadrže odredbe ZR2: Radna snaga i radni uslovi i ESAP.</p>	<p>Ugovorna obaveza da se Projekat implementira u skladu sa ZR EBRD-a, uključujući i posebne odredbe ESAP-a, kako bi se uvjerali da je izvršeno adekvatno upravljanje, praćenje i obrada svih ekoloških i socijalnih pitanja, uticaja i poboljšanja koja se odnose na Projekat.</p>	<p>EBRD ZR1&ZR2a</p>	<p>Odgovornost: JPA</p>	<p>Faza prije izgradnje</p>	<p>Zahtjevi Investitora treba da uključuje Posebne uslove ugovora EBRD-a i ESAPa.</p>	
1.12	<p>Plan upravljanja socijalnim pitanjima:</p> <p>U okviru CESMP-a, Izvođač i JPA/Operater u fazi izgradnje i fazi eksploatacije će održavati i sprovoditi namjenski Plan upravljanja socijalnim pitanjima (SocialIMP). Plan upravljanja</p>	<p>Izvršeno adekvatno upravljanje, praćenje i obrada</p>	<p>ZR 1 Dobri primjeri međunarodne</p>	<p>Odgovornost: Izvođač: u fazi</p>	<p>Sve faze: Prije izgradnje:</p>	<p>Plan upravljanja socijalnim pitanjima uspostaviti prije</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<i>socijalnim pitanjima treba da podrži ispunjavanje socijalnih zahtjeva ESAP-a, SEP-a i žalbenog mehanizma (a, po potrebi i RAP-a i LRF-a) te da predstavlja osnovu za projektno izvještavanje o socijalnim pitanjima.</i>	svih ekoloških i socijalnih pitanja, uticaja i poboljšanja koja se odnose na Projekat.	prakse	izgradnje JPA/Operator: u fazi eksploatacije (u fazi prije izgradnje JPA će obezbjediti upravljanje socijalnim pitanjima tamo gdje to bude neophodno) Izvori: Određeni ESHS resursi su neophoni – uključiti zaduženog menadžera i asistente za upravljanje socijalnim pitanjima.	JPA će se pobrinuti da se pokrije područje upravljanja socijalnim pitanjima. Izgradnja Eksploatacija	izgradnje. U izvještaje EBRD-u uvrstiti kratak opis sistema.	
1.13	Plan upravljanja gradilištem (SMP): Izrada i sprovođenje Plana upravljanja gradilištem u fazi izgradnje, uključujući, između ostalog, i: <ul style="list-style-type: none">Lokaciju pozajmišta i odlagališta otpada koji će se koristitiLokaciju betonskih i asfaltnih bazaStaze za transport/vučuPlan raščišćavanja gradilištaPlan transporta (uključujući broj i vrstu građevinskih vozila itd.) i upravljanja saobraćajemLokacija kampova za smještaj radne snageLokacija kompleksa gradilištaPlan bezbjednosti U okviru Plana upravljanja gradilištem, Izvođač mora prikazati na koji način će obezbjediti jasnu granicu „projektnog područja“ (odnosno gradilišta) kako bi bio siguran da se građevinski radovi/aktivnosti (uključujući raščišćavanje gradilišta, kretanje mehanizacije, vozila itd.) neće odvijati izvan označenog područja koji je odobren u okviru glavnog projekta. Trebalo bi postaviti odgovarajuću ogradu (ili upotrijebiti neku sličnu usvojenu metodu) na početku izgradnje kako bi se jasno odredile granice	Izbjeći, svesti na minimum i spriječiti smetnje/neprijatnosti u lokalnom području uzrokovane gradnjom kao i ugrožavanje životne sredine izvan odobrenog područja Projekta.	EIS: BL-Dob EBRD ZR1 & ZR4	Odgovornost: Izvođač Izvori: Vrijeme upravljanja i troškovi realizacije zahtjeva Plana upravljanja gradilištem	Faza izgradnje	SMP se mora uspostaviti prije izgradnje. Nacrt SMP-a dostaviti JPA na pregled u roku od 45 dana nakon dodjele ugovora.	(U izvještaj o napretku koji se dostavlja JPA i EBRD-u/Kreditoru (po potrebi) uvrstiti kratku informaciju o implementaciji SMP-a naglašavajući sve pritužbe Zajednice na smetnje/neprijatnosti te navesti koje su korektivne mjere preduzete.

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	gradilišta.						
1.14	Rad sa pod-izvođačima/dobavljačima: Izvođač će poštovati ugovorne odredbe o korištenju usluga pod-izvođača i dobavljača kojima se potonji obavezuju na poštovanje svih ekoloških i socijalnih zahtjeva i standarda iz Projektna dokumentacije . Izvođač će informisati svoje pod-izvođače i dobavljače o njihovim obavezama da poštuju ekološke, socijalne, zdravstvene i bezbjednosne zahtjeve utvrđene ESAP-om. Primjenjivi ESHS zahtjevi će biti obuhvaćeni ugovorima, što uključuje i obavezu pod-izvođača da ove obaveze prenese na sve svoje pod-izvođače i postavi obavezu izvještavanja o EHS.	Ugovorna obaveza da se Projekat implementira u skladu sa ZR EBRD-a, uključujući i posebne odredbe ESAP-a, kako bi se obezbjedilo adekvatno upravljanje, praćenje i obrada svih ekoloških i socijalnih pitanja, uticaja i poboljšanja koja se odnose na Projekat.	EIS: BL-Dob EBRD ZR1 &ZR2	Odgovornost: Izvođač Izvori: Vrijeme upravljanja uključujući i zaduženog ESHS Menadžera, ESHS literaturu na gradilištu i materijale za obuke (napr. ESHS oglasne table, priručnike, obuke radnika o zdravstvenoj zaštiti i uslovima na radu itd.)	Faza izgradnje	Ugovori sa pod-izvođačima i dobavljačima treba da obuhvate ESHS zahtjeve.	
1.15	Sistem upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi eksploatacije (OESMS) Operator*autoputa će osmisliti i uspostaviti Sistem upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi eksploatacije (OESMS) kao podršku implementaciji ESAP-a i SEP-a te podršku primjeni dobrih primjera ekološke i socijalne prakse. OESMS će se pripremiti i implementirati u skladu sa međunarodnim standardima (ISO 14001 & SA 8000) i obuhvatiti (ali ne i ograničiti se na) sljedeće: <ul style="list-style-type: none"> Organizaciju, odgovornosti i resurse Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima (uključujući i dopunske planove kao što su Plan upravljanja otpadnim vodama, Planove upravljanja opasnim materijama, Upravljanje radom (uključujući politike o ljudskim resursima itd.): (vidi br.) Plan praćenja eksploatacije (vidi tačku 3: tabelu 2: Zahtjevi za praćenje) Postupak i program revizije (uključujući revizije realizacije, i revizije bezbjednosti na putu itd.) Program obuke Izveštavanje o realizaciji mjera za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja 	Adekvatno upravljanje, praćenje i obrada svih ekoloških i socijalnih pitanja, uticaja i poboljšanja koja se odnose na Projekat.	EIS: BL-Dob EBRD ZR1 Dobri primjeri međunarodne prakse	Vidi komentar * Odgovornost: JPA/Operator Izvori: Neophodni ESHS resursi – uključujući imenovanog ESHS predstavnika	Faza eksploatacije	Obavezno uspostaviti OESMS prije otvaranja i eksploatacije autoputa. Ako je prikladno: nacrt Priručnika dostaviti na pregled (JPA) 45 dana prije otvaranja. (U izvještaje koji se dostavljaju EBRD-u uvrstiti kratak opis sistema).	* Odgovornost za sprovođenje mjera u fazi eksploatacije je, u ESAP-u, data JPA. Međutim, ako se ugovor za upravljanje eksploatacijom autoputa dodijeli drugoj firmi (Operatoru), Operator će biti obavezan da se pridržava zahtjeva ESAP-a, SEP-a i relevantne projektne dokumentacije i odobrenja (napr. EIS-a i ekološke dozvole).

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
1.16	Izveštaji o zaštiti životne sredine i socijalnim pitanjima koje izvođač dostavlja JPA: Izvođač će dostavljati JPA kvartalne izvještaje o sprovođenju mjera zaštite životne sredine i socijalnih pitanja i implementaciji ESAP-A i SEP-a.	Praćenje usaglašenosti sa ESAP-om i ekološkim i socijalnim zahtjevima da bi se implementacija Projekta vršila na način koji će rizike svesti na minimum, a da se iz istog izvuče maksimalna korist.	EBRD ZR1	Odgovornost: Izvođač Izvori: Imenovani ESHS Menadžer; Vrijeme višeg rukovodstva	Faza izgradnje	Kvartalni izvještaji o zaštiti životne sredine i socijalnim pitanjima koje priprema Izvođač za više rukovodstvo JPA.	EBRD-u obezbjediti kvartalne izvještaje.
1.17	Izveštaji o napretku koji se dostavljaju EBRD-u i posjete u cilju praćenja: JPA će EBRD-u dostavljati izvještaje o napretku implementacije ESAP-a i SEP-a. JPA će organizovati posjete stručnjaka i/ili konsultanata EBRD-a za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja koji dolaze u ime Banke.	Praćenje usaglašenosti sa ESAP-om i ekološkim i socijalnim zahtjevima kako bi se Projekat implementirao tako da rizike svede na minimum, a da se iz istog izvuče maksimalna korist.	EBRD ZR1	Odgovornost: Izvođač i JPA Izvori: JPA: Imenovani ESHS predstavnik i utrošeno vrijeme višeg rukovodstva Izvođač: ESHS Menadžer & vrijeme višeg rukovodstva utrošeno na provjeru	Faza izgradnje Faza eksploatacije (kako bude odlučeno)	JPA će pripremati izvještaje o napretku: zaštita životne sredine i socijalna pitanja, sa potrebnim podacima dobijenim od Izvođača, a ovi izvještaji će se dostavljati u okviru redovnog izveštavanja prema EBRD-u. Predviđene su dvije posjete praćenja (monitoringa) godišnje u toku izgradnje, ali ako dođe do promjena u ključnim fazama projekta ili ako se identifikuju ekološki ili socijalni rizici, može se promijeniti i broj ovih posjeta.	
2	ZAHTEJEVI ZA UKLJUČIVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA (ZR10)						

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
2.1	<p>Plan uključivanja zainteresovanih strana:</p> <p>Održavati i sprovoditi Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP) kako bi identifikovali sve zainteresovane strane i bili sigurni da će se na vrijeme objaviti dovoljno informacije o pitanjima i uticajima Projekta (napr. uticajima izgradnje) kao i dovoljno informacija o predloženim mjerama za ublažavanje uticaja te da će sve zainteresovane strane biti konsultovane na adekvatan i, za dato područje, prihvatljiv način u toku implementacije projekta.</p> <p>Određiti da li postoji mogućnost da će Projekat negativno uticati na neke ugrožene grupe ili zajednice u nepovoljnom položaju te osmisliti i sprovesti odgovarajuće mjere za ublažavanje ovakvih uticaja kao što su na primjer: Programi za razvoj zajednice.</p>	Upravljanje rizicima i uticajima na zajednice koje su obuhvaćene Projektom i pribavljanje veće koristi zajednici.	EBRD ZR10 Međunarodna dobra praksa uključujući i Arušku konvenciju	Odgovornost: JPA&Izvođač Izvori: ESHS resursi odgovorni za uključivanje zainteresovanih strana/upravljanje i socijalnim pitanjima	Sve faze: Prije izgradnje Izgradnja Eksploatacija	Pripremiti Plan uključivanja zainteresovanih strana prije izgradnje.	(u izvještajima EBRDu uvrstiti opis aktivnosti na uključivanju zainteresovanih strana (napr. uvrstiti zapisnik sa javne rasprave, informaciju o ugroženim grupama/grupama u nepovoljnom položaju i preduzetim mjerama kako bi se pomoglo istim, itd.).
2.2	<p>Objavlivanje &Uključivanje zainteresovanih strana u detaljne planove za ublažavanje uticaja & rezultate naknadnih studija/ispitivanja:</p> <p>U okviru SEP-a objaviti i uključiti zainteresovane strane u detaljne planove za ublažavanje uticaja i rezultate naknadnih studija/ispitivanja po ovom Projektu (napr. planove za zaštitu od buke iz Idejnog projekta, naknadne studije o kulturnom i prirodnom naslijeđu kako bi utvrdili daljnje mjere zaštite itd.)</p>	Pobrinuti se da lokalna zajednica bude upoznata sa Projektom prijedlozima te da ima priliku da dostavi svoje prijedloge za ublažavanje uticaja. Pomoći lokalnoj zajednici da „nauči da živi“ sa Projektom.	EIS: BL-Dob EBRD ZR1 &ZR10 Međunarodna dobra praksa uključujući Arušku konvenciju	Odgovornost: JPA Izvori: ESHS resursi odgovorni za uključivanje zainteresovanih strana/upravljanje i socijalnim pitanjima; vrijeme stručnjaka potrebno da se zainteresovanim stranama detaljno objasne planovi ublažavanja uticaja.	Faza prije izgradnje Faza izgradnje i faza eksploatacije: <i>kako i kad se izrade planovi ublažavanja uticaja</i>	Detaljne planove ublažavanja uticaja treba objaviti i staviti na raspolaganje zainteresovanim stranama prije izgradnje, a ako i dalje budu detaljni, i u toku sprovođenja aktivnosti SEP-a.	
2.3	<p>Žalbeni mehanizam:</p> <p>Održavati i implementirati Žalbeni mehanizam kako bi zainteresovane strane mogle postaviti pitanja u vezi projekta te kako bi se na ova pitanja moglo što prije odgovoriti, i potvrditi prijem žalbe u roku od 5 dana te odgovoriti na istu u roku od 20 radnih dana.</p>	Upravljanje rizicima i uticajima na zajednice koje su obuhvaćene Projektom i pribavljanje veće koristi zajednici.	EBRD ZR10 Dobra međunarodna praksa	Odgovornost: JPA&Izvođač Resources: Izvori: ESHS resursi odgovorni za uključivanje zainteresovanih	Sve faze: Prije izgradnje Izgradnja Eksploatacija	Uspostaviti žalbeni mehanizam prije izgradnje.	(U izvještaje EBRD-u uključiti informacije o upravljanju žalbenim postupkom (napr. primljene žalbe, kako je odgovoreno na iste, itd.)).

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
				strana/upravljanje i socijalnim pitanjima			
2.4	Priprema i reakcija na hitne slučajeve: U slučaju nesreće/incidenta većih razmjera u toku izgradnje i eksploatacije koja bi mogla ugroziti lokalnu zajednicu, Izvođač i Operater/JPA (u toku eksploatacije autoputa) će obezbjediti podršku svim interventnim jedinicama kao što su policija, vatrogasci i medicinsko osoblje, te će uspostaviti odgovarajuću komunikaciju sa lokalnom zajednicom.	Upravljanje rizicima i uticajima na zajednicu koje su obuhvaćene Projektom. Upravljanje rizicima i uticajima na građevinske radnike.	EIS: BL-Dob EBRD ZR3, ZR4 &ZR10	Odgovornost: Izvođač (u toku izgradnje) Operator/JPA(u fazi eksploatacije Izvori: ESHS resursi odgovorni za planiranje i intervencije u hitnim slučajevima i resursi odgovorni za uključivanje zainteresovanih strana	Faza izgradnje Faza eksploatacije	Uvrstiti u Planove za intervencije u hitnim slučajevima u fazi izgradnje i eksploatacije. Mjere u okviru planova za sprečavanje negativnih uticaja na lokalnu zajednicu. U sistemu izvještaja o incidentima, pratiti broj i vrstu većih nesreća/incidentata; obavijestiti o korektivnim i preventivnim mjerama.	(nesreće/incidente većih razmjera prijaviti u okviru izvještaja o napretku koji se dostavljaju EBRD-u).
3 EKSPROPIJACIJA, PRISILNO PRESELJENJE I EKONOMSKE MIGRACIJE (ZR5)							
Napomena: U vrijeme izrade ovog ESAP-a detaljni projekat još nije bio završen. Nije potvrđeno da li će biti daljnje eksproprijacije te, samim tim, nije bilo moguće procijeniti potencijalne uticaje. Ovaj ESAP daje niz mjera predostrožnosti kojima bi se mogući uticaji sveli na minimum. Kada budemo imali detaljan projekat, i kada bude moguće procijeniti da li će biti značajnih dodatnih uticaja koji se odnose na eksproprijaciju, naročito ako isti podrazumijevaju fizičko preseljenje, moguće je da će se morati pripremiti i implementirati Akcioni plan preseljenja (RAP) ili Plan revitalizacije života (LRF).							
3.1	Eksproprijacija, prisilno preseljenje i ekonomske migracije: Pobrinuti se da svi obuhvaćeni vlasnici / korisnici zemlje (uključujući i bespravne korisnike zemlje) budu adekvatno informisani i konsultovani te da im se isplati adekvatna naknada za njihovu imovinu i moguće gubitke: <ul style="list-style-type: none"> Prvenstveno putem sporazumnih naknada. Po punoj cijeni naknade. Prije preseljenja. Uz svu neophodnu dodatnu pomoć kod preseljenja. Uz ponovno objavljivanje postupka procjene i odabira alternativne trase ili drugih izmjena konačnog obuhvata trase. Nakon ponovne procjene mjera ublažavanja u toku pribavljanja dozvola i u toku projekta (napr. mjera vezanih za moguće koncentracije zagađivača koji će ograničiti uzgoj povrća/biljaka itd. u neposrednoj	Ekonomske migracije, trajne i privremene (napr. u svrhe izgradnje) kao rezultat eksproprijacije ili kao rezultat ograničenog pristupa zemljištu.	Zakoni RS EBRD ZR5 Dobra međunarodna praksa	Odgovornost: JPA Izvori: Finansijska sredstva za isplatu naknada, troškova preseljenja i vremena utrošenog na upravljanje	Faza prije izgradnje Faza izgradnje	Obuhvaćene strane su informisane o konačnom obuhvatu trase Projekta. Sve strane obuhvaćene/pogođene projektom su ponovo uspostavile normalan život i standard života. Pratiti broj i vrstu podnešenih žalbi.	(u izvještaje EBRD-u uključiti informacije o pitanjima eksproprijacije (napr. broj ljudi / domaćinstava obuhvaćenih eksproprijacijom, privremena ili trajna eksproprijacija, informacije o isplaćenim naknadama ili pruženoj pomoći itd.)).

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	blizini autoputa (vidi 4.5 u nastavku) odrediti da li će doći do ekonomskih migracija. Ako je odgovor DA, onda će biti potrebno pripremiti i implementirati LRF kako bi se ispunili zahtjevi ZR 5.						
4 EKOLOŠKI ZAHTJEVI							
4.1	Kulturno, arheološko i prirodno naslijeđe						
4.1.1	<p>Dodatna Studija (i prateća ispitivanja) u fazi prije izgradnje:</p> <p>JPA će obezbjeđiti neophodnu dodatnu studiju, i sva neophodna prateća ispitivanja, o kulturnom i prirodnom naslijeđu u cilju daljnjeg usavršavanja zaštitnih mjera. Rezultati ove studije će se dostaviti obuhvaćenim zajednicama i činiti će sastavni dio uključivanja zainteresovanih strana. ESAP će se revidovati i ažurirati kako bi uključio zaštitne mjere iz ove studije.</p>	Rizike ugrožavanja kulturnog, arheološkog i prirodnog naslijeđa svesti na minimum.	EIS: BL-Dob EBRD ZR1, ZR6 & ZR7	Odgovornost: JPA Izvori: vrijeme utrošeno na upravljanje; ESHS resursi uključujući vrijeme stručnjaka i troškove studije i ispitivanja.	Faza prije izgradnje	Studija se mora pripremiti prije početka izgradnje i informisati o detaljnim planovima ublažavanja i upravljanja.	Obaveza izrade dodatne studije sadržana u Aneksu 1: EIS: Mišljenje stručnjaka Zavoda za zaštitu kulturnog, istorijskog i prirodnog naslijeđa.
4.1.2	<p>Zaštita prirodnih resursa:</p> <p>Zaštitne mjere će se sprovesti kako bi se spriječilo zagađenje i propadanje prirodnih resursa (napr. šuma, voćnjaka, poljoprivrednih kultura itd.)</p>	Rizike ugrožavanja prirodnih resursa svesti na minimum.	EIS: BL-Dob EBRD ZR1, ZR6 & ZR7	Odgovornost: Izvođač (faza izgradnje) Operator/RSM (faza eksploatacije) Izvori: ESHS resursi	Faza izgradnje Faza eksploatacije	Zaštita lokacija prirodnih vrijednosti od propadanja i zagađivanja. Ispunjavanje zahtjeva EIS-a (i drugih ekoloških dozvola/odobrenja) i ZR7.	
4.1.3	<p>Slučajni pronalasci:</p> <p>Osmisliti proceduru za slučajne pronalaskes koja će definisati aktivnosti u slučaju pronalaska arheoloških ostataka i prirodnih resursa koji ranije nisu bili identifikovani.</p>	Očuvati i svesti na minimum rizike ugrožavanja arheoloških ostataka.	EIS: BL-Dob EBRD ZR7	Odgovornost: Izvođač Izvori: ESHS resursi	Faza izgradnje	Uspostaviti proceduru za slučajne pronalasces prije bilo kakvog čišćenja gradilišta ili zemljanih radova.	Organizovati obuku za odgovarajuće radnike (napr. za timove koji izvode zemljane radove) u cilju identifikovanja potencijalnih arheoloških ostataka/lokacija i prirodnih resursa.

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
4.2	Pejzaž						
4.2.1	<p>Zaštita pejzaža i planiranje uređenja pejzaža:</p> <p>Mjere zaštite pejzaža (uključujući i one koje se odnose na projekat zemljanih radova) se nalaze u Rješenju o odobravanju EIS-a i EIS-u (i drugim primjenjivim projektnim dokumentima). Ove mjere bi se trebale kombinovati sa ostalim mjerama koje su sadržane u okviru ESAP-a u planu uređenja pejzaža koji će da obuhvata <i>inter alia</i>: projekat planiranja pejzaža, predloženi plan sadnje biljaka, specifikacije materijala, itd.</p> <p>Plan uređenja pejzaža će biti urađen tako da integriše autoput i saobraćaj u životnu sredinu i pejzaž, a sadržaće prijedloge za zaštitne šumske pojaseve i plan sadnje biljaka, u cilju smanjenja monotonije pejzaža duž autoputa.</p> <p>Projekat zemljanih radova u cilju minimiziranja izuzimanja zemljišta povećanjem nagiba strana usjeka i nasipa, pri čemu se razmatra integrisanje autoputa u širi pejzaž.</p> <p>Plan sadnje biljaka za područja pogođena radovima će predviđati korišćenje lokalnih vrsta. Kada god to bude moguće, biće korišćeni lokalni izvori sadnica.</p> <p>Sadnja biljaka i arhitektura/projektovanje pejzaža će da spriječi eroziju zemljišta, naročito u osjetljivim područjima.</p> <p>U toku radova na održavanju pejzaža za vrijeme izvođenja radova bi trebalo izbjegavati korišćenje herbicida za uništavanje korova na travnatim površinama i dužinom trase.</p>	Zaštita pejzaža od štetnih uticaja, uključujući vizualne efekte, i minimiziranje uticaja	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Dobo: konačno Rješenje januar 2011. godine Odluka o odobravanju EIS EBRD ZR1 IFC EHS Smjernice za puteve za koje se plaća putarina	Odgovornost: Autoputevi RS/Izvođač projektant (<i>razviti plan uređenja pejzaža i sprovesti ga</i>) Autoputevi RS/Operater: <i>plan održavanja pejzaža</i> Resursi: Inženjer za pejzažno uređenje je potreban u fazi projektovanja i planiranja izgradnje; troškovi uređenja pejzaža i održavanja.	Faza koja prethodi izgradnji puta: <i>Projekat</i> Faza izgradnje puta Faza eksploatacije puta: <i>aktivnosti održavanja</i>	Projekat planiranja uređenja pejzaža i specifikacije će biti pripremljeni u toku faze koja prethodi izgradnji. Izvođač će u sklopu CESMP da pripremi i sprovede cijeli plan uređenja pejzaža za vrijeme izvođenja radova. Plan uređenja pejzaža će biti podnesen J.P. Autoputevi RS na odobrenje, prije početka radova.	
4.2.2	<p>Dizajn mostova i privremeni radovi:</p> <p>Mostovi će biti projektovani i izgrađeni u skladu sa mjerama sadržanim u EIS-u i Rješenju (i drugim primjenjivim projektnim dokumentima), uključujući i ciljeve koji se odnose na uklapanje mostova sa pejzažom, minimalno remećenje/radove u koritima rijeka i na riječnim obalama. Izvođač će pripremiti i sprovesti Plan upravljanja rječnim prelazima za glavne rijeke, kao i proceduru za radove preko vodnih tokova (<i>vidjeti takođe i pod 4.3: Zahtjevi u vezi biljnog i životinjskog svijeta</i>).</p>	Zaštita pejzaža od neželjenih uticaja, uključujući vizualne efekte.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Dobo: konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR1	Odgovornost: Autoputevi RS/Projektant Resursi izvođača: Savjeti inženjera za pejzažno uređenje su potrebni za projektovanje i planiranje izgradnje; troškovi korišćenja metoda izgradnje radi	Faza koja prethodi izgradnji puta: <i>Projekat</i> Faza izgradnje puta	Pažljivo projektovanje mostova i specifikacije će biti pripremljeni u toku faze koja prethodi izgradnji. Izvođač će da pripremi Plan upravljanja rječnim prelazima i proceduru za radove preko svih vodnih tokova (tj. da bi se uključile mjere zaštite), za nacrt CESMP koji ide na odobravanje J.P. Autoputevi RS.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
				minimiziranja privremenih radova u koritima rijeka i na obalama.			
4.2.3	<p>Portali tunela/strukture/potporni zidovi:</p> <p>Strukture (uključujući pomoćne objekte), portali tunela i krajevi potpornih zidova će biti projektovani, specificirani i izgrađeni tako da se integrišu u okolnu sredinu. Portali tunela će biti obrubljeni kamenom koji odgovara kamenu iz okoline. Potporni zidovi (uključujući portale tunela) će biti obloženi prirodnim kamenom ili će se, tamo gdje to bude tehnički izvodljivo, koristiti tehnika suvih zidova. Projektovanje i izgradnja pomoćnih objekata će se vršiti pažljivo, uzimajući u obzir: visinu, prirodno okruženje i lokalnu arhitekturu, vrste građevinskog materijala (tj. korišćenje prirodnog kamena kad god je to moguće), i korišćenje lokalnih biljnih vrsta.</p>	Zaštita pejzaža od štetnih uticaja, uključujući vizualne efekte	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR1</p>	<p>Odgovornost: Autoputevi RS/projektant</p> <p>Izvođač</p> <p>Resursi: Savjeti inženjera za pejzažno uređenje su potrebni za projektovanje i planiranje izgradnje; troškovi pažljivog projektovanja, izgradnje i korišćenje lokalnih materijala (tj. prirodni kamen, itd).</p>	<p>Faza koja prethodi izgradnji puta: <i>Projekat</i></p> <p>Faza izgradnje puta</p>	<p>Projekat za uređenje pejzaža i specifikacije će biti pripremljeni u fazi koja prethodi izgradnji. Izvođač će, kao dio CESMP, pripremiti i sprovesti potpun plan uređenja pejzaža u toku izvođenja radova. Plan uređenja pejzaža će biti podnesen Autoputevima RS, na odobravanje, prije početka izvođenja radova.</p>	
4.2.4	<p>Zaštitni šumski pojasevi:</p> <p>Projekat i izgradnja zaštitnih šumskih pojaseva kao dio Plana uređenja pejzaža, u skladu sa zahtjevima iz EIS-a i Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS).</p>	Da bi se obogatilo koridor autoputa i zimski pejzaž. Da bi se smanjili potencijalni štetni prateći efekti gustog saobraćaja (npr. emisija izduvnih gasova, prašina, čađ, buka i vibracije, zaštita postojećeg biljnog svijeta, itd)	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR1</p>	<p>Odgovornost: Autoputevi RS/Projektant</p> <p>Izvođač</p> <p>Resursi: ESHS stručni savjeti, uključujući inženjera za pejzažno uređenje koji je potreban za projektovanje i planiranje izgradnje;</p>	<p>Faza koja prethodi izgradnji puta: <i>Projekat</i></p> <p>Faza izgradnje puta</p>	<p>Zaštitni šumski pojasevi treba da budu uključeni u plan uređenja pejzaža.</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
				troškovi kapitala za izgradnju zaštitnih šumskih pojaseva.			
4.3	Biljni i životinjski svijet						
4.3.1	<p>Istraživanja biljnog i životinjskog svijeta koja prethode izgradnji puta:</p> <p>Potrebno je sprovesti detaljna istraživanja biljnog i životinjskog svijeta prije izgradnje puta, kako bi se dobile informacije o daljnjim studijama u vezi sa efektima na kulturne i prirodne resurse i da bi se dodatno definisale mjere zaštite (vidjeti pod: 4.1.1). Obim i područje istraživanja treba da odredi J.P. Autoputevi RS, pomoću stručnih savjeta, što će biti stavljeno na raspolaganje EBRD-u. Zavisno od rezultata istraživanja, trebale bi biti razvijene mjere za ublažavanje posljedica koje će uzimati u obzir različite vrste i vrijednosti staništa i vrsta koje su potencijalno izložene uticajima, posebno u odnosu na mjesta gdje su identifikovane ugrožene ili zaštićene vrste/staništa, uključujući mjesta prelaska vodnih tokova. Nalazi istraživanja i sveukupna studija bi trebalo da obezbijede detaljne informacije za planove ublažavanja uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet), jednako za privremeni period izgradnje i za stalne radove (vidjeti pod:4.3.2 dalje u tekstu).</p>	Izbjegavanje, smanjivanje i minimiziranje uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet). Očuvanje biodiverziteta. Zaštita i očuvanje staništa.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Dobo; konačno Rješenje januar 2011. godine EBRD ZR1 & ZR6	Odgovornost: Autoputevi RS Resursi: Vrijeme upravljanja; ESHS resursi uključujući vrijeme eksperta i troškove studije i pratećih istraživanja.	Faza koja prethodi izgradnji puta	Studije i istraživanja treba da budu sprovedeni prije početka izgradnje radi prikupljanja informacija za plan mjera za ublažavanje posljedica izgradnje i plan upravljanja.	Zahtjev za dodatnu studiju sadržan u Dodatku 1: EIS: Stručno mišljenje br. 07/1.30/625-461/10 od Instituta za zaštitu kulturnog, istorijskog i prirodnog naslijeđa.
4.3.2	<p>Detaljni planovi za ublažavanje uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet):</p> <p>Mjere ublažavanja uticaja na biljni i životinjski svijet su sadržane u dokumentu Rješenja o Studiji uticaja na životnu sredinu (EIS, i drugim primjenjivim dokumentima). Ove mjere bi trebale biti kombinovane sa ostalim mjerama koje su sadržane u ESAP-u i identifikovane kroz druge studije/istraživanja koja su prethodila izgradnji (vidjeti naprijed u tekstu) i trebale bi biti ugrađene u detaljne planove mjera za ublažavanje uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet), koji sadrže mjere zaštite za privremene i stalne radove, uključujući ali ne ograničavajući se na slijedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vremensko planiranje čišćenja lokacija na kojim se izvode radovi kako bi se ograničilo njihovo narušavanje Ograđivanje osjetljivih staništa i ograničavanje pristupa radnika osjetljivim područjima/područjima od posebne prirodne vrijednosti (npr. šumama) Specifične mjere za zaštitu identifikovanih životinjskih vrsta Mjere za sprečavanje fragmentacije staništa i migracija/kretanja vrsta Odgovarajući tretman sadnje biljaka Procedure za sigurno uklanjanje i sprečavanje širenja otrovnih i invazivnih biljaka Translociranje/premještanje vrsta (ukoliko je potrebno) Mjere za zaštitu rijetkih i ugroženih vrsta ukoliko se one identifikuju tokom dodatnih istraživanja <p>Izvođač će da sprovede sve mjere sadržane u detaljnom planu ublažavanja posljedica negativnih uticaja. Zahtjevi i specifikacije za planove ublažavanja posljedica negativnih uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet) (npr. lokacije i broj prolaza za životinje, itd) će biti pripremljeni u toku faze koja prethodi izgradnji, od strane Autoputeva RS/projektanta, na osnovu mjera sadržanih u okviru Rješenja o</p>	Izbjegavanje, smanjivanje i minimiziranje uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet). Očuvanje biodiverziteta. Zaštita i očuvanje staništa.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Dobo; konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR1 & ZR6 IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina	Odgovornost: Autoputevi RS /Projektant: Zahtjevi i specifikacija Izvođač Resursi: Vrijeme upravljanja; ESHS resursi, uključujući vrijeme ekologa /eksperta; troškovi sprovođenja mjera u okviru planova za ublažavanje posljedica na biodiverzitet.	Faza koja prethodi izgradnji puta Faza izgradnje puta	Autoputevi RS/Projektant da pripreme zahtjeve i specifikaciju za uključivanje u tendersku dokumentaciju. Izvođač će da pripremi u okviru CESMP i da sprovede planove ublažavanja uticaja na biodiverzitet. Planovi ublažavanja uticaja na biodiverzitet će biti dostavljeni Autoputevima RS na prethodno odobravanje, prije nego što započnu radovi.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	odobranju EIS-a, EIS-a, ESAP-a (i drugih primjenjivih projektnih dokumenata) i nalaza ostalih studija/istraživanja koja prethode fazi izgradnje puta.						
4.3.3	Otrovne i invazivne biljke: Izvođač će sprovesti procedure za sigurno uklanjanje i sprečavanje širenja otrovnih i invazivnih biljaka u toku izvođenja radova.	Sprečavanje širenja otrovnih i invazivnih biljaka.	ZR6 Međunarodna dobra praksa IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina	Odgovornost: Izvođač Resursi: ESHS resursi, uključujući vrijeme ekologa /stručnjaka; troškovi sigurnog uklanjanja, itd.	Faza izgradnje puta	Procedura da bude uspostavljena na početku izgradnje. Praćenje biljnog i životinjskog svijeta, da bi se uvjerali da je sprovođenje procedure efektivno i sprečava širenje otrovnih i invazivnih biljaka.	
4.3.4	Ograničavanje narušavanja staništa i vrsta: Izvođač će u toku izgradnje puta da sprovede mjere za ograničavanje narušavanja staništa i vrsta, uključujući: <ul style="list-style-type: none"> Ograničavanje uklanjanja vegetacije sa lokacije na kojoj se izvode radovi i kretanja prevozne/radne mašinerije unutar odobrenih područja Raščišćavanje lokacije na kojoj se izvode radovi i sami radovi će se sprovoditi tako da se ograniči narušavanje staništa i vrsta, i u tom smislu će plan izvođenja radova uzimati u obzir periode razmnožavanja divljih životinja i periode gnježdenja ptica. Ograđivanje / zaštita osjetljivih staništa i ograničavanje pristupa radnika osjetljivim područjima /područjima od posebnog prirodnog značaja (npr. šume). Zaštitu okolnog životinjskog svijeta i sprečavanje narušavanja; postrojenja i mašinerija moraju biti u ispravnom radnom stanju i imati najmanji mogući nivo emisije izduvnih gasova, buke i vibracija. Pravljenje prolaza i pristupa vodi, hranilištima i mjestima razmnožavanja, putem efektivnog upravljanja lokacijom na kojoj se izvode radovi. Planiranje odgovarajućih puteva prevoza, udaljenih od osjetljivih receptora, ako je moguće, i ograničavanje štete za vegetaciju. 	Ograničavanje gubitka staništa i remećenja staništa i vrsta. Sprečavanje fragmentacije staništa i minimiziranje ograničenja kretanja ili vrsta (uključujući pojilišta, hranilišta i uzgojišta) u toku faze izgradnje.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Dobo: konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobranju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR1 & ZR6 Međunarodna dobra praksa IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina	Odgovornost i resursi: Izvođač	Faza izgradnje puta	Praćenje biljnog i životinjskog svijeta da bi se uvjerali da mjere ublažavanja uticaja efektivno ograničavaju narušavanje staništa i vrsta. (Ispunjenje uslova Studije uticaja na životnu sredinu (i druge ekološke dozvole) i ZR6).	
4.3.5	Plan upravljanja rječnim prelazima: radovi preko vode i u vodi, i rječni prelazi (prelazi preko vodnih tokova): Izvođač će u toku izgradnje sprovoditi preventivne mjere prilikom radova koji se izvode iznad vode, kao i prilikom izgradnje mostova/prelaza, uključujući slijedeće: <ul style="list-style-type: none"> Za vrijeme izvođenja radova iznad vode (npr. izgradnja mostova iznad rijeka) će se sprovoditi 	Uticaji na vodni režim koji utiču na vodene vrste i staništa. Narušavanje	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka -	Odgovornost: Izvođač: <i>priprema i sprovođenje</i>	Faza izgradnje puta	Izvođač će da pripremi plan upravljanja rječnim prelazima i proceduru za	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<p>mjere pomoću kojih će se minimizirati uticaj na biljni svijet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biće prilagođena građevinska i projektna rješenja za mostove, kako bi se minimiziralo njihovo ulaženje u vodu (npr. minimiziranje broja stubova) (<i>vidjeti takođe pod 4.1:Zahtjevi u vezi pejzaža</i>). • Mjere za sprečavanje nepotrebne štete na riječnim obalama, biljnom, životinjskom i močvarnom svijetu riječnog toka. <p>Da bi se minimizirali rizici koji proizilaze iz građevinskih radova u riječnom toku i radova iznad vode, izvođač će za glavne rječne prelaze pripremiti i sprovesti Plan upravljanja rječnim prelazima, a biće pripremljena i procedura za radove iznad svih vodnih tokova u sklopu CESMP. Zaštitne mjere predviđene Planom upravljanja rječnim prelazima će da obuhvate mjere koje su već sadržane u EIS, Rješenju o odobravanju EIS-a i ESAP (i ostalim primjenjivim projektnim dokumentima), a mogu da obuhvate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimiziranje građevinskih radova u vodi i iznad vode, kao i u toku osjetljivih perioda (npr. sezona i uslovi toka) • Pravilno korišćenje specijalizovane opreme • Mjere zaštite koje se primjenjuju radi sprečavanja uticaja/erozije riječne obale, i vraćanje riječnih obala u prvobitno stanje • Mjere kontrole zagađenja da bi se spriječilo bacanje građevinskog materijala, nanosa i otpada u rijeku/vodne tokove. <p>Planovi za intervencije u hitnim slučajevima će takođe uzimati u obzir potencijalne incidente za vrijeme izvođenja radova u rijeci i iznad rijeke.</p>	<p>staništa usljed izgradnje, uključujući zagađenje.</p>	<p>Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR1 & ZR6</p> <p>Međunarodna dobra praksa</p>	<p><i>izgradnje</i></p> <p><i>Plan upravljanja rječnim prelazima</i></p> <p>Autoputevi RS: <i>odobravanje Plana upravljanja rječnim prelazima</i></p> <p>Resursi: ESHS resursi uključujući vrijeme ekologa /eksperta; troškovi sprovođenja mjera</p>		<p>radove iznad vodnih tokova (tj. Uključivanje mjera zaštite) u nacrt CESMP za odobravanje od strane Autoputeva RS. Plan upravljanja rječnim prelazima treba da bude gotov prije početka izgradnje.</p> <p>Praćenje biljnog i životinjskog svijeta, da potvrdi sprovođenje Plana upravljanja rječnim prelazima i efektivnost preventivnih mjera.</p>	
4.3.6	<p>Operativne aktivnosti održavanja na glavnim rijekama:</p> <p>Za glavne rječne prelaze, Autoputevi RS/Operater će pripremiti i sprovesti Operativni plan održavanja rječnih prelaza, kao sastavni dio OESMP, koja će imati i proceduru koja se odnosi na aktivnosti održavanja iznad vodnih tokova za vrijeme eksploatacije autoputa, i sadržati odgovarajuće zaštitne mjere (uključujući one identifikovane u Rješenju o odobravanju EIS-a, EIS-a, ESAP-a i mjere identifikovane kroz dodatne studije/istraživanja).</p>	<p>Uticaji na vodni režim koji pogađaju vodne vrste i staništa.</p> <p>Narušavanje staništa i vrsta usljed zagađenja prouzrokovanog eksploatacijom puta.</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR1 & ZR6</p> <p>Međunarodna dobra praksa</p>	<p>Odgovornost: Autoputevi RS /Operater: <i>priprema i sprovođenje operativnog Plana upravljanja rječnim prelazima</i></p> <p>Resursi: ESHS resursi uključujući vrijeme ekologa /eksperta; troškovi sprovođenja mjera</p>	Faza eksploatacije puta	<p>Operativni Plan upravljanja rječnim prelazima mora da bude gotov prije otvaranja autoputa i njegovog puštanja u eksploataciju. Ukoliko bude prikladno: Nacrt Priručnika da se dostavi na pregled [Autoputevima RS] 45 dana prije otvaranja i početka eksploatacije puta.</p>	
4.3.7	<p>Sprovođenje mjera za ublažavanje uticaja na biodiverzitet u okviru stalnih radova:</p> <p>U okviru stalnih radova, izvođač će sprovesti/pripremiti mjere ublažavanja uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet), za fazu eksploatacije puta, kao što je identifikovano u Rješenju o odobravanju EIS-a,</p>	<p>Izbjegavanje, smanjivanje i</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja</p>	<p>Odgovornost:</p>	Faza izgradnje	<p>Sve mjere su uspostavljene prije</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<p>EIS-u, dodatnim studijama/istraživanjima, ESAP-u, a koje su sadržane i u okviru detaljnih mjera za ublažavanje uticaja na biodiverzitet (i ostaloj primjenjivoj projektnoj dokumentaciji), uključujući:</p> <ul style="list-style-type: none"> izgradnju stalne ograde za sprečavanje pristupa životinjama prelaze za životinje, kako bi im se omogućilo prelazanje trase. ispuste cjevovoda na svakih 5-10km autoputa. sve pod-prolaze lokalnih i ne-definisanih puteva treba prilagoditi tako da se omogući prolaz za životinje domaće vrste biljaka će biti zasađene u zahvaćenim područjima; kada god bude moguće biće korišćene lokalne vrste. <p>Dodatne mjere, kao što su one identifikovane u okviru EIS-a i Rješenja o odobravanju EIS-a, će biti ugrađene ako monitoring pokaže da osnovne mjere nisu dovoljne.</p>	<p>minimiziranje uticaja na biodiverzitet (biljni i životinjski svijet).</p> <p>Sprečavanje saobraćajnih nesreća/sudara u koje su uključene životinje.</p> <p>Minimiziranje efekata fragmentacije staništa na vrste u njemu.</p>	<p>na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR1 & ZR6</p> <p>Međunarodna dobra praksa</p>	<p>Izvođač</p> <p>Resursi:</p> <p>ESHS resursi uključujući vrijeme ekologa /eksperta; troškovi kapitala sprovođenja mjera /zahtijevana infrastruktura; domaće vrste će trebati biti locirane i kupljene.</p>	puta	puštanja autoputa u upotrebu. Praćenje biljnog i životinjskog svijeta u toku eksploatacije puta, da bi se utvrdilo da li su preventivne mjere efektivne i dovoljne. Ukoliko se pokažu nedovoljnim, biće uvedene nove mjere.	
4.4	Kvalitet vode						
4.4.1	<p>Zaštita kvaliteta površinskih i podzemnih voda u toku izvođenja radova:</p> <p>Mjere zaštite vodnih resursa – površinskih i podzemnih voda koje će biti sprovedene u toku izvođenja radova su sadržane u okviru EIS-a i Rješenja o odobravanju EIS-a (i u drugim primjenjivim projektnim dokumentima). Ove mjere, zajedno sa mjerama sadržanim u ESAP-u, bi trebale biti konsolidovane u okviru CESMP, i sprovedene od strane izvođača tako da obuhvataju ali nisu ograničene na:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zaštitne mjere za vrijeme izvođenja radova u blizini ili iznad vode, uključujući ograničavanje održavanja postrojenja, korišćenje i pohranjivanje čistih materijala u blizini, itd: zajedno sa izradom i sprovođenjem Plana upravljanja riječnim prelazima (vidjeti pod 4.3.5 naprijed u tekstu). Obezbeđivanje neprobodljivih/nepromočivih područja za održavanje i skladištenje materijala i opasnih supstanci na odgovarajućim lokacijama. Poštovanje relevantnih propisa koji definišu granične vrijednosti za ispuštanje otpadnih voda. Mjere za sprečavanje narušavanja tokova podzemnih voda i prihranjivanja akvifera. Pohranjivanje i zaštita od erozije za iskopane materijale. Mjere za sprečavanje odlaganja materijala na riječno dno ili obale, i korišćenje odgovarajućih građevinskih materijala u blizini vodnih tokova. Smjernice za upravljanje vodnim tokovima za gradilišta, asfaltne baze, pozajmišta materijala i druge objekte gradilišta. Zaštitne mjere za obale riječnih tokova: minimiziranje aktivnosti, izbjegavanje odlaganja otpada u blizini obala, ograničavanje uklanjanja drveća na obalama; mjere za sprečavanje zamućenosti rijeka, itd. Travnje/zasađene baferi/razdjelne zone između autoputa i vodnih tokova. Sprečavanje poplava i upravljanje rizikom od poplava. Dobijanje zahtijevanih dozvola za upravljanje vodama. 	<p>Izbjegavanje, smanjivanje i minimiziranje uticaja na vodne resurse – površinske i podzemne vode.</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Pravilnik o uslovima ispuštanja otpadnih voda u površinske vode: Službeni glasnik Republike Srpske 44/01</p> <p>Pravilnik o tretmanu i odvodnji</p>	<p>Odgovornost i resursi:</p> <p>Izvođač</p>	Faza izgradnje puta	Sve mjere su uspostavljene za vrijeme izgradnje i monitoringa (CESMP, objekti van gradilišta i kvalitet vode) da bi se potvrdilo da su mjere efektivne i da se sprovede.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
			<p>otpadnih voda: Službeni glasnik Republike Srpske 68/01</p> <p>IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina</p>				
4.4.2	<p>Sanitarni otpad i snabdijevanje vodom za radnike na gradilištima:</p> <p>Izvođač, u skladu sa zahtjevima EIS-a i Rješenja o odobravanju EIS-a, mora da obezbijedi odgovarajuće i adekvatno snabdijevanje vodom, sanitarne mjere i sisteme za radnike. Otpadne vode sa gradilišta se moraju prikupljati u cisterne i moraju biti tretirane na odgovarajući način prije ispuštanja. Moraju biti obezbijeđeni ekološki toaleti za radnike na gradilištima. Ispuštanje otpadnih voda se ne može raditi bez dozvole/neophodnih odobrenja izdatih od strane relevantnih nadležnih tijela.</p>	<p>Zagađenje voda i tla usljed oticanja otpadnih voda. Zdravstveni rizici za radnu snagu i lokalnu zajednicu.</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Dobo; konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3 & ZR4</p> <p>Pravilnik o uslovima ispuštanja otpadnih voda u površinske vode: Službeni glasnik Republike Srpske 44/01</p> <p>Pravilnik o tretmanu i odvodnji otpadnih voda: Službeni glasnik Republike Srpske 68/01</p> <p>IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje</p>	<p>Odgovornost i resursi: Izvođač</p>	<p>Faza izgradnje puta</p>	<p>Uspostavljeno za fazu izgradnje.</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
			putarina				
4.4.3	<p>Sistemi za odvodnju površinskih voda, kontrolu zagađenja i za tretiranje otpadnih voda na autoputu:</p> <p>Kao dio stalnih radova, izvođač će sprovesti/izgraditi sistem za odvodnju površinskih voda, sistem za kontrolu zagađenja i sistem za tretiranje otpadnih voda, uključujući mjere zaštite za fazu eksploatacije puta, kao što je identifikovano u Rješenju o odobravanju EIS-a, EIS-u, dodatnim studijama/istraživanjima i ESAP-u (i drugim primjenjivim projektnim dokumentima), uključujući:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapacitet sistema odvodnje za autoput, koji je projektovan tako da obezbijedi sigurnu evakuaciju/odvodnju voda nastalih usljed olujnog nevremena i u slučaju akcidenata. • Mjere kontrole zagađenja za otpadne vode na autoputu, uključujući zatvorene odvodne sisteme, sisteme interceptora i retencije, monitoring tretirane otpadne vode prije njenog ispuštanja. • Objekti za tretiranje otpadnih voda i cisterne kolektora. • Znakovima obilježena područja sa osjetljivim vodenim resursima. 	Izbjegavanje, smanjivanje i minimiziranje uticaja na vodne resurse – površinske i podzemne vode.	<p>Pravilnik o uslovima ispuštanja otpadnih voda u površinske vode: Službeni glasnik Republike Srbije 44/01</p> <p>Pravilnik o tretmanu i odvodnji otpadnih voda: Službeni glasnik Republike Srbije 68/01</p> <p>IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina</p> <p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>Banja Luka - Doboj Idejni projekat: odvodnja i vodootpornost</p> <p>EBRD ZR3 & ZR4</p>	<p>Odgovornost i resursi:</p> <p>Izvođač</p> <p>(Troškovi kapitala sistema)</p>	Faza izgradnje puta	<p>Sve mjere uspostavljene prije eksploatacije puta.</p> <p>Praćenje kvaliteta vode tokom eksploatacije puta da bi se potvrdilo da su preventivne mjere efektivne i dovoljne.</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
4.4.4	<p>Zaštita kvaliteta površinskih i podzemnih voda u toku eksploatacije puta:</p> <p>Mjere koje će Autoputevi RS/operater sprovoditi radi zaštite resursa površinskih i podzemnih voda za vrijeme eksploatacije puta su sadržane u okviru EIS-a i Rješenja o odobravanju EIS-a (i ostaloj primjenjivoj projektnoj dokumentaciji). Ove mjere, uz sve ostale koje su sadržane u ESAP-u, bi trebale biti konsolidovane u OESMP i sprovedene od strane Autoputeva RS/operatera, i obuhvataće ali neće biti ograničene na:</p> <ul style="list-style-type: none"> Poštovanje relevantnih propisa koji definišu granične vrijednosti za ispuštanje otpadnih voda. Dobijanje obaveznih dozvola koje se odnose na upravljanje vodama i poštovanje uslova dozvola. Praćenje i kontrolu funkcionisanja sistema odvoda, kontrole zagađenja i tretiranja otpadnih voda. Priprema i sprovođenje plana održavanja za objekte u kojim se prikuplja otpadna voda/sisteme kolektora (u slučajevima kada se kanalizacija ne može preusmjeriti na postojeće sisteme u obližnjih zajednicama). 	Izbjegavanje, smanjivanje i minimiziranje uticaja na vodne resurse – površinske i podzemne vode.	<p>Pravilnik o uslovima ispuštanja otpadnih voda u površinske vode: Službeni glasnik Republike Srpske 44/01</p> <p>Pravilnik o tretmanu i odvodnji otpadnih voda: Službeni glasnik Republike Srpske 68/01</p> <p>IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina</p> <p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3 & ZR4</p>	Odgovornost i resursi: Autoputevi RS /Operater	Faza eksploatacije puta	Praćenje/ monitoring kvaliteta vode u toku eksploatacije puta da bi se potvrdilo da su preventivne mjere efektivne i dovoljne.	
4.4.5	<p>Kontrola sezonskog (zimskog) zagađenja (odnosi se na kvalitet vode i kvalitet zemljišta):</p> <p>U toku eksploatacije puta, trebalo bi razmotriti slijedeće mjere za smanjenje zagađenja vodnih i zemljišnih resursa nastalog usljed aktivnosti održavanja u zimskom periodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> Korišćenje mehaničkih metoda za razbijanje leda (npr. plug, itd) Natrijev hlorid bi trebao biti zamijenjen drugim supstancama sličnog ili boljeg efekta odleđivanja. 	Zagađivanje voda i zemljišta.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar	Odgovornost: Autoputevi RS /Operater Resursi: ESHS resursi; troškovi kapitala	Faza eksploatacije puta	Procedure održavanja u zimskom periodu da budu uspostavljene kao dio OESMS. Kao dio programa monitoringa u	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<ul style="list-style-type: none"> Ako se za održavanje autoputa koristi natrijev hlorid, treba voditi računa da se osigura njegova optimalna primjena i primjena u preciznim količinama, kao i primjena u adekvatnim vremenskim razmacima. Zaposleni bi trebali da prođu odgovarajuću obuku u ovom smislu. Natrijum hlorid (ili drugi materijali koji se koriste za odleđavanje) se mora pohranjivati u pokrivenim objektima i na nepromočivim/neprobojnim površinama. 		<p>2011. godine</p> <p>Rješenje o odobranju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3 & ZR4</p> <p>IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina</p>	<p>i operatera: oprema za mehaničko razbijanje leda / strukture za skladištenje; Troškovi obuke.</p>		<p>OESMS i revizije monitoringa zemljišta u blizini trase i voda: razmotriti da li usluge održavanja u zimskom periodu rezultiraju negativnim efektima i analizirati da li su mjere zaštite dovoljne.</p>	
4.5	Kvalitet zemljišta (tla) (pored relevantnih mjera u ESAP-u koje se odnose na zaštitu kvaliteta voda, pejzažno uređenje, upravljanje otpadom i upravljanje materijalima)						
4.5.1	<p>Plan upravljanja zemljištem (SoilMP):</p> <p>Mjere zaštite zemljišta/tla su sadržane u EIS-u, Rješenju o odobranju EIS-a (i ostalim primjenjivim projektnim dokumentima). Ove mjere bi trebale biti kombinovane sa dodatnim mjerama koje su definisane u okviru ESAP u Planu upravljanja zemljištem i trebale bi da uključuju ali da se ne ograničavaju na:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mjere zaštite područja podložnih eroziji. Mjere za izbjegavanje pretjeranog nabijanja tla. Izrada Plana obnove/rehabilitacije; područja gradilišta, uključujući privremena područja korišćenja zemljišta bi trebala biti obnovljena u skladu sa planom. Specifične mjere upravljanja i zaštite za sva pozajmišta i odlagališta za otpad, da bi se spriječila degradacija tla. Za aktivnosti koje su povezane sa gradilištem ali nisu obuhvaćene Projektom, koje zahtijevaju pretvaranje poljoprivrednog zemljišta, mora se sprovesti nova procjena ili revidirana procjena uticaja. Pohranjivanje i zaštita od erozije za iskopane materijale. Mjere za sprečavanje odlaganja materijala na rječno dno ili rječne obale, i korišćenje odgovarajućih građevinskih materijala u blizini vodnih tokova/tijela. Pažljivo uklanjanje, rukovanje i pohranjivanje površinske zemlje (koja će biti korišćena na gradilištu kao materijal za popunu). Mjere za rješavanje pitanja plodnog zemljišta. Zahtjevi iz Plana upravljanja otpadom: uključujući kontrolisanu brigu za otpad, na propisani način. Korišćenje pravilno održavane mašinerije i građevinske opreme kako bi se izbjegla kontaminacija zemljišta usljed curenja ulja, i sl. 	<p>Izbjegavanje, smanjivanje i minimiziranje uticaja na kvalitet zemljišta, uključujući degradaciju zemljišta i zagađenje tla.</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobranju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Dobra praksa</p>	<p>Odgovornost i resursi: Izvođač</p> <p>(Autoputevi RS Resursi za reviziju Plana upravljanja zemljištem (SoilMP))</p>	<p>Faza izgradnje puta</p>	<p>Plan upravljanja zemljištem (SoilMP) da se dostavi Autoputevima RS u roku od 45 dana od dodjeljivanja ugovora, radi odobranja.</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
4.5.2	<p>Nova procjena potencijalne koncentracije zagađenja zemljišta dužinom autoputa, radi identifikacije potrebnih mjera za ublažavanje posljedica:</p> <p>U EIS-u i Rješenju o odobravanju EIS-a su predložene mjere zabrane proizvodnje povrća i ljekovitog bilja zbog potencijalnog uticaja na okolno poljoprivredno zemljište usljed kontaminacije prouzrokovane eksploatacijom puta. Pretpostavke koje su korišćene u procjeni na osnovu koje su određene ove mjere je potrebno analizirati i ažurirati. U tom smislu, biće sprovedena nova procjena (kao dio obrade zahtjeva za ekološku dozvolu) kako bi se odredile detaljne mjere za ublažavanje posljedica. ESAP će biti ažuriran nakon ove nove procjene, a biće ugrađene identifikovane mjere za ublažavanje posljedica.</p>	Potencijalno zagađenje tla dužinom puta je posebno zabrinjavajuće na malim udaljenostima od puta i biće zavisno od frekvencije saobraćaja, a rezultiraće ograničenjima za korišćenje poljoprivrednog zemljišta u neposrednoj blizini trase.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR1 & ZR3	Odgovornost: Autoputevi RS Resursi: ESHS resursi; Autoputevima RS će biti potrebni ekološki i socijalni resursi za obavljanje procjene, uključujući vrijeme eksperata.	Faza koja prethodi izgradnji puta Faza eksploatacije puta (identifikovane su mjere za ublažavanje uticaja)	Da se provede nova procjena u toku faze prije izgradnje. Dokaz ekološke dozvole sadrži novu procjenu i mjere ublažavanja uticaja.	(Pretpostavke korišćene za procjenu zagađenja vazduha bi trebale biti analizirane u skladu sa novom procjenom zagađenja tla, a u odnosu na nivo koncentracije iz taloga zagađivača koji se prenose vazduhom).
4.6	Noise & Vibration						
4.6.1	<p>Opšte: mjere zaštite od buke:</p> <p>Izvođač će sprovesti mjere za ublažavanje uticaja buke za fazu izgradnje i fazu eksploatacije autoputa, kao što je identifikovano u EIS-u, Rješenju o odobravanju EIS-a i Idejnom projektu (koji sadrži lokacije i specifikaciju barijera za sprečavanje buke) (i ostaloj primjenjivoj projektnoj dokumentaciji). Ovo će da obuhvata postavljanje barijera za sprečavanje buke i sadnja širokih listova dužinom trase autoputa, na lokacijama gdje je to moguće.</p> <p>U toku izgradnje, mjere će da obuhvataju ali neće biti ograničene na slijedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> Građevinski radovi će biti planirani i izvođeni u skladu sa relevantnim propisima i standardima. Ograničavanje radnih sati i korišćenja mašinerije u toku noći, kao i korišćenje zaštitne opreme za radnike. Izvođač se mora pridržavati normalnih radnih sati u toku dana. Građevinska oprema mora zadovoljavati evropske zahtjeve (Direktiva EU EC/2000/14) koja se odnosi na emisije buke i vibracije. U slučaju da nivoi buke premaše dozvoljene granice, izvođač može da zabrani korišćenje opreme koja proizvodi prekomjernu buku i da koristi modernu i odobrenu opremu. Specijalne mjere će se sprovoditi kod bučnih aktivnosti. Posebnu pažnju treba posvetiti izbjegavanju štetnih posljedica buke i bučnih aktivnosti za životinjski svijet (npr. kod zabijanja stubova). Tamo gdje je neophodno obaviti zabijanje stubova u blizini društvenih i ekološki osjetljivih područja (npr. naselja, itd), trebale bi biti korišćene tiše tehnike (npr. vibro-tehnike umjesto pneumatskih). U toku izgradnje autoputa nisu predviđena miniranja. Međutim ukoliko se pojavi potreba biće neophodno primijeniti važeću regulativu (i tražiti neophodne dozvole), te sprovesti zahtijevane specijalne mjere za ublažavanje posljedica tih radova. 	Kada nivo saobraćaja bude smanjen na postojećim putevima zbog upotrebe novog puta, možda će doći do poboljšanja kod trenutnog nivoa čujnosti u ovim područjima. Mjere ublažavanja posljedica potencijalno negativnih uticaja za nivo čujnosti u naseljima dužinom trase.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) BL- Dob: Idejni projekat: Planovi za ublažavanje posljedica buke EBRD ZR3 Direktiva EU EC/2000/14 Međunarodna dobra praksa: IFC EHS	Odgovornost i resursi: Izvođač: Resursi: Troškovi mjera; ESHS resursi; Troškovi kapitala odgovarajuće infrastrukture.	Faza izgradnje puta	U toku izgradnje uticaj buke neće premašivati dozvoljene limite dnevnog i noćnog nivoa buke. Sve mjere će biti uspostavljene u toku izgradnje, a praćenje buke i vibracija u toku izgradnje će potvrditi da su mjere efektivne i da se sprovede.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<ul style="list-style-type: none"> Izmještanje opreme koja stvara buku izvan rezidencijalnih i/ili drugih područja osjetljivih na buku. Ukoliko identifikovani nivoi buke i vibracija premaše dozvoljene nivoe, izvođač će morati sprovesti dodatne mjere/revidirati postojeće mjere na gradilištu. 		Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina				
4.6.2	<p>Operativno upravljanje bukom:</p> <p>Autoputevi RS/Operater će održavati barijere za sprečavanje buke i sprovesti dodatne mjere za zaštitu od buke ukoliko se na osnovu praćenja nivoa buke ustanovi da su ti nivoi iznad dozvoljenih.</p>	Mjere ublažavanja potencijalno negativnih uticaja na nivo čujnosti u naseljima dužinom trase.	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>BL- Dob: Idejni projekat: Planovi za ublažavanje posljedica buke</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Međunarodna dobra praksa.</p> <p>IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina</p>	<p>Odgovornost i resursi:</p> <p>Autoputevi RS /Operater</p> <p>Resursi:</p> <p>ESHS resursi; Troškovi kapitala održavanja i dodatne odgovarajuće infrastrukture.</p>	Faza Eksploatacije puta	Procedure i plan održavanja da se uspostave u sklopu OESMS.	(Nivoi buke dužinom cijele trase da bi se odredio nivo emisije buke i da bi se on uporedio sa dozvoljenom granicom. U slučaju da je ograničenje premašeno, neophodno je planirati dodatne mjere zaštite od buke (npr. dodatne barijere ili vozne površine koje stvaraju manju buku.)
4.7	Kvalitet vazduha						
4.7.1	<p>Opšte: mjere zaštite kvaliteta vazduha:</p> <p>Izvođač će sprovesti zaštitne mjere za ublažavanje uticaja/posljedica za kvalitet vazduha u toku faze izgradnje i faze eksploatacije autoputa, kao što je identifikovano u EIS-u, Rješenju o odobravanju EIS-a i Idejnom projektu (i ostaloj primjenjivoj dokumentaciji). To će u prvom navratu obuhvatati sadnju drveća širokih listova.</p> <p>U toku faze izgradnje, mjere će da obuhvate ali neće biti ograničene slijedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gravevinska oprema mora da ispunjava evropske standarde o emisiji izduvnih gasova (uključujući standarde emisije za stacionarne dizel mašine) Cijelo postrojenje će biti u dobrom radnom stanju, redovno održavano i kontrolisano od strane 	Kada nivo saobraćaja bude smanjen na postojećim putevima zbog upotrebe novog puta, možda će doći do poboljšanja trenutnog kvaliteta vazduha u tim područjima. Mjere za ublažavanje	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja</p>	<p>Odgovornost:</p> <p>Izvođač:</p> <p>Resursi:</p> <p>ESHS resursi; Troškovi mjera</p> <p>Troškovi kapitala odgovarajuće</p>	Faza izgradnje	Sve mjere će da budu uspostavljene u toku izgradnje, a monitoring zagađenja vazduha u toku izgradnje da bi se potvrdilo da se mjere efektivne i da se sprovede.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<p>inspekcije.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mjere upravljanja prašinom, uključujući <ul style="list-style-type: none"> ○ ovlaživanje za vrijeme izvođenja zemljanih radova u suvim uslovima ○ ovlaživanje materijala u toku utovara i prevoza ○ ispiranje objekata i procedura za građevinska vozila koja se kreću unutar i izlaze sa gradilišta (npr. mjesta za pranje guma/točkova vozila) ○ prekrivanje građevinskog materijala za vrijeme transporta. ○ održavanje i vlaženje pristupnih puteva ○ razmatranje minimiziranja količine vode koja se koristi za kontrolu prašine primjenom metode čišćenja kada je god to moguće • posebni uslovi (i dodatne dozvole) će biti potrebni za ograničavanje posljedica za kvalitet vazduha u toku rušenja. • Izvođač ne bi trebao da spaljuje otpad. • U toku izgradnje autoputa nisu predviđena miniranja. Međutim ukoliko se pojavi potreba biće neophodno primijeniti važeću regulativu (i tražiti neophodne dozvole), te sprovesti zahtijevane specijalne mjere za ublažavanje posljedica tih radova. <p>Ukoliko budu identifikovana pitanja u vezi nivoa kvaliteta vazduha u toku faze izgradnje, izvođač će morati sprovesti dodatne mjere/revidirati postojeće mjere na gradilištu.</p>	potencijalno negativnih uticaja na kvalitet vazduha u naseljima dužinom trase.	na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR3 Direktiva EU EC/2000/14 Međunarodna dobra praksa. IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina	infrastrukture.			
4.7.2	<p>Operativno upravljanje kvalitetom vazduha:</p> <p>Ukoliko praćenje bude ukazalo da su granične vrijednosti zagađenja vazduha premašene, biće sprovedene slijedeće mjere: dodatne barijere za zaštitu od zagađenja vazduha (bilo postavljene vještačkih barijera i/ili sadnja biljaka širokih listova).</p>	Mjere za ublažavanje potencijalno negativnih uticaja na kvalitet vazduha u naseljima dužinom trase.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobranju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR3 Međunarodna dobra praksa.	Odgovornost: Autoputevi RS /Operater Resursi: ESHS resursi; Troškovi kapitala održavanja i odgovarajuće infrastrukture.	Faza eksploatacije puta	Procedure održavanja za sadnju biljaka širokog lista trebaju biti uspostavljene u sklopu OESMS.	(Biće praćeni nivoi zagađenja vazduha dužinom trase. U slučaju kada su granične vrijednosti premašene, neophodno je planirati dodatne mjere (npr. vještačke barijere i/ili dodatne nasade biljaka širokog lista).)
4.8	Otpad						

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
4.8.1	<p>Plan upravljanja građevinskim otpadom:</p> <p>U sklopu CESMP, izvođač će pripremiti i sprovesti Plan upravljanja otpadom (WMP), u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom Republike Srpske, za fazu izgradnje, uključujući kao minimum slijedeće mjere:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sav građevinski otpad će biti prikupljan i odlagan na odgovarajuće lokacije prije odvoženja sa gradilišta. Na gradilištima će biti obezbijeđeni zatvoreni kontejneri za prikupljanje čvrstog otpada. Naftni otpad će biti pohranjivan u i prikupljan iz namjenskih i obezbijeđenih područja, a odvoziće ga firme ovlaštene za odvoženje otpada. Kategorizacija otpada (prema katalogu otpada). Specifične mjere za upravljanje opasnim otpadom. Biće angažovane firme koje su ovlaštene za odvoženje otpada. Mjere za sprečavanje nekontrolisanog bacanja otpada (u skladu sa pravilnikom RS o kategorijama otpada sa katalogom). Projekat koristi specifične mjere za upravljanje i zaštitu za sva odlagališta otpada, da bi se spriječila degradacija tla. Izbjegavanje stvaranje otpada, njegovo minimiziranje i mjere za ponovno korišćenje. Kada izbjegavanje, minimiziranje i ponovno korišćenje otpada nije moguće, razmatra se opcija recikliranja, obrade i odlaganja otpada. Obuka radne snage. 	<p>Projekat će vjerovatno da generiše značajne količine otpada.</p> <p>Mjere: izbjegavati generisanja otpada. Primjeniti hijerarhiju otpada i odlaganje otpada na ekološki prihvatljiv način/od strane ovlašćenih operatera.</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>Zakon o upravljanju otpadom (Službeni glasnik Republike Srpske 53/02)</p> <p>Pravilnik o kategorijama otpada sa katalogom (Službeni glasnik Republike Srpske 39/05)</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Međunarodna dobra praksa: IFC EHS Smjernice za puteve za koje se naplaćuje putarina</p>	<p>Odgovornost: Izvođač</p> <p>Resursi: ESHS resursi; Troškovi pripreme i sprovođenja Plana upravljanja otpadom;</p>	Faza izgradnje puta	Plan upravljanja otpadom bi trebao da bude gotov prije izgradnje i da bude dostavljen Autoputevima RS na odobravanje, u roku od 45 dana od dodjeljivanja ugovora.	
4.8.2	<p>Operativni plan za upravljanje otpadom:</p> <p>U sklopu OESMP, Autoputevi RS/Operater će pripremiti i sprovesti Plan upravljanja otpadom (WMP) u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom Republike Srpske, za fazu eksploatacije autoputa, uključujući kao minimum slijedeće mjere:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sav operativni otpad će se prikupljati i odlagati na odgovarajuće lokacije prije odvoženja sa gradilišta. Biće obezbijeđeni odgovarajući kontejneri za prikupljanje otpada. Naftni otpad će biti pohranjivan u i prikupljan iz namjenskih i obezbijeđenih područja, a odvoziće 	<p>Mjere: izbjegavati generisanja otpada. Primjeniti hijerarhiju otpada i odlaganje otpada na ekološki prihvatljiv način/od strane ovlašćenih</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar</p>	<p>Odgovornost: Autoputevi RS /Operater</p> <p>Resursi:</p>	Faza eksploatacije puta	Plan upravljanja otpadom bi trebao biti gotov prije eksploatacije puta.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<p>ga firme ovlaštene za odvoženje otpada.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kategorizacija otpada (prema katalogu otpada). Specifične mjere za upravljanje opasnim otpadom. Biće angažovane firme koje su ovlaštene za odvoženje otpada. Mjere za sprečavanje nekontrolisanog bacanja otpada (u skladu sa pravilnikom RS o kategorijama otpada sa katalogom). Izbjegavanje stvaranje otpada, njegovo minimiziranje i mjere za ponovno korišćenje. Kada izbjegavanje, minimiziranje i ponovno korišćenje otpada nije moguće, razmatra se opcija recikliranja, obrade i odlaganja otpada. Obuka operativne radne snage. 	operatera.	<p>2011. godine</p> <p>Rješenje o odobranju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>Zakon o upravljanju otpadom (Službeni glasnik Republike Srpske 53/02)</p> <p>Pravilnik o kategorijama otpada sa katalogom (Službeni glasnik Republike Srpske 39/05)</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Međunarodna dobra praksa.</p>	<p>ESHS resursi;</p> <p>Troškovi pripreme i sprovođenja Plana upravljanja otpadom;</p> <p>Troškovi kapitala bilo infrastrukture otpada.</p>			
4.9	Materijali i opasni materijali						
4.9.1	<p>Plan upravljanja materijalima (MMP) za fazu izgradnje:</p> <p>Mjere za nabavku, rukovanje, prevoz i pohranjivanje materijala su sadržane u EIS-u, Rješenju o odobranju ESIA (i ostaloj primjenjivoj projektnoj dokumentaciji). Ove mjere bi trebale biti konsolidovane sa dodatnim mjerama definisanim u okviru ESAP u dijelu Plan upravljanja otpadom (da bi se dobio plan za sveukupni CESMP) za fazu izgradnje autoputa, a trebao bi uzeti u obzir/uključivati sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> Plan upravljanja opasnim otpadom (vidjeti dalje u tekstu) Mjere koje se odnose na nabavku i vađenje sirovih materijala (vidjeti dalje u tekstu) Mjere koje se odnose na asfaltne i betonske baze i dobavljače (vidjeti dalje u tekstu) Mjere za skladištenje materijala (npr. kada je to prikladno, područja za skladištenje materijala bi trebala biti pokrivena i nepromoćiva, itd) Minimiziranje, kad god je moguće, upotrebe materijala (uključujući gorivo). 	<p>Dobro upravljanje kod izbora materijala, rukovanja, prevoza i skladištenja u cilju minimiziranja ekoloških i socijalnih rizika.</p>	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Dobož; konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobranju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Međunarodna dobra praksa.</p>	<p>Odgovornost: Izvođač</p> <p>Resursi: ESHS resursi; Troškovi izrade i sprovođenja Plana upravljanja materijalima;</p>	<p>Faza izgradnje puta</p>	<p>Plan upravljanja materijalima bi trebao da bude gotov prije izgradnje, i dostavljen Autoputevima RS na odobranje, u roku od 45 dana od dana dodjeljivanja ugovora.</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
4.9.2	<p>Upravljanje i transport opasnih materijala u toku izgradnje:</p> <p>Tokom izgradnje, izvođač će pripremiti i sprovesti Plan upravljanja opasnim materijalima (HMMP) koji obuhvata relevantne mjere identifikovane u EIS-u, Rješenju o odobravanju EIS-a (i ostaloj primjenjivoj projektnoj dokumentaciji) i ESAP-u. Plan bi trebao da uzme u obzir prirodu i količinu opasnih materijala i da definiše odgovornosti za nabavku, označavanje, prevoz, oznake, pohanjivanje i korišćenje opasnih materijala. Izvođač bi trebao, kad god je to moguće, koristiti manje opasne alternative. Ovaj plan bi trebao obuhvatati svako korišćenje opasnih materijala u toku održavanja gradilišta, i biti dio sveukupnog Plana upravljanja otpadom na gradilištu. Odgovarajuće mjere za odlaganje opasnog otpada bi trebale biti sadržane u Planu upravljanja otpadom, a u okviru aranžmana za reagovanje u hitnim situacijama bi trebale biti uspostavljene mjere intervencije za hitne slučajeve, kako bi se riješili problemi isticanja/oslobađanja opasnih supstanci (npr. Plan intervencije u hitnim slučajevima).</p>	Minimizirati rizik korišćenja i prevoza opasnih materijala tokom izgradnje.	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Međunarodna dobra praksa (uključujući zahtjeve EU)</p> <p>Zakonodavni okvir RS i EU u oblasti prevoza opasnih materijala</p>	<p>Odgovornost: Izvođač</p> <p>Resursi: ESHS resursi; Troškovi izrade i sprovođenja Plana upravljanja opasnim materijalima;</p>	Faza izgradnje puta	Plan upravljanja opasnim materijalima bi trebao da bude gotov prije izgradnje i da bude dostavljen Autoputevima RS na odobrenje 45 dana od dodjeljivanja ugovora.	
4.9.3	<p>Pozajmišta materijala (vađenje/iskopavanje sirovog materijala):</p> <p>Izvođač će razviti detaljne planove za korišćenje pozajmišta materijala, za vađenje/iskopavanje sirovih materijala i prevoz materijala između gradilišta. Za sva dodatna odobrenja za pozajmišta izvan procjena Projekta i nova pozajmišta će biti potrebne nove dozvole. Lokacije pozajmišta materijala koja će se koristiti bi trebale biti uključene u Plan upravljanja gradilištem, a izvođač će biti obavezan da uspostavi postupak upravljanja i monitoringa ekoloških i socijalnih faktora za ove objekte izvan gradilišta (na način definisan u CESMP). Izvođač će savjetovati sve podugovarače/dobavljače u vezi njihovih odgovornosti koje se odnose na životnu sredinu, socijalne faktore, zdravlje i sigurnost (uključujući uslove rada), a odgovarajući zahtjevi iz ESHS-a će biti sadržani u ugovornim sporazumima, uključujući i obavezu da se zahtjevi prenesu na sve podugovarače.</p> <p>Izvođač će sprovesti korektivne aktivnosti ukoliko monitoring ovih objekata izvan gradilišta identifikuje područja u kojim postoji odstupanje od ekoloških i socijalnih zahtjeva (uključujući one o zdravlju i sigurnosti) ili u vezi kojih su od lokalne zajednice primljene žalbe koje se odnose na eksploataciju i prevoz materijala iz navedenih objekata izvan gradilišta.</p>	Minimizirati ekološke i socijalne uticaje vađenja /iskopavanja materijala i prevoza materijala do lokacije.	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj: konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3</p>	<p>Odgovornost: Izvođač</p> <p>Resursi: ESHS resursi; Troškovi sprovođenja mjera, uključujući praćenje na objektima van gradilišta;</p>	Faza izgradnje puta	<p>Ugovorni aranžmani sa dobavljačima/podugovaračima da sadrže odgovarajuće klauzule koje se odnose na zahtjeve u vezi životne sredine i društvenih pitanja.</p> <p>Monitoring pozajmišta materijala/objekata van gradilišta i prevoza materijala kako bi se osiguralo da se u skladu sa ekološkim i socijalnim</p>	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
						zahtjevima (uključujući zdravlje i sigurnost). Analiza svih žalbi zajednica u vezi sa eksploatacijom i prevozom materijala iz udaljenih lokacija, kao i preduzimanje korektivnih aktivnosti.	
4.9.4	<p>Proizvodnja i dobavljači betona i asfalta:</p> <p>Izvođač će, kad god je to moguće, koristiti postojeće licencirane dobavljače i baze za proizvodnju asfalta i betona. Svi novi objekti podliježu odobravanju kroz proces dobijanja odgovarajućih dozvola. Izvođač će razmotriti ekološke kontrole i performanse prilikom izbora dobavljača asfalta i osigurače da isti imaju potrebne planove upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima. Lokacije asfaltnih baza i betonskih postrojenja koje će biti korišćene bi trebale biti uključene u Plan upravljanja gradilištem. Izvođač će biti obavezan da uspostavi upravljanje i monitoring ekoloških i socijalnih faktora na ovim objektima izvan gradilišta (kao što je definisano u CESMP). Izvođač će savjetovati sve podgovarače/dobavljače u vezi njihovih odgovornosti koje se odnose na životnu sredinu, socijalne faktore, zdravlje i sigurnost (uključujući uslove rada), a odgovarajući zahtjevi iz ESHS-a će biti sadržani u ugovornim sporazumima, uključujući i obavezu da se zahtjevi prenesu na sve podgovarače.</p> <p>Izvođač će sprovesti korektivne aktivnosti ukoliko monitoring ovih objekata izvan gradilišta identifikuje područja u kojim postoji odstupanje od ekoloških i socijalnih zahtjeva (uključujući one o zdravlju i sigurnosti) ili u vezi kojih su od lokalne zajednice primljene žalbe koje se odnose na eksploataciju i prevoz materijala iz navedenih objekata izvan gradilišta.</p>	Minimizirati ekološke i socijalne uticaje proizvodnje, ponude i transporta betona i asfalta.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR3	Odgovornost: Izvođač Resursi: ESHS resursi; Troškovi sprovođenja mjera, uključujući praćenje na objektima van gradilišta;	Faza izgradnje puta	Ugovorni aranžmani sa dobavljačima/podgovaračima da sadrže odgovarajuće klauzule koje se odnose na zahtjeve u vezi životne sredine i društvenih pitanja.	(Monitoring betonskih/asfaltnih baza i prevoza materijala kako bi se osiguralo da su u skladu sa ekološkim i socijalnim zahtjevima (uključujući zdravlje i sigurnost). Analizirati sve žalbe zajednica u vezi sa eksploatacijom i prevozom materijala iz udaljenih lokacija, kao i preduzimanje korektivnih aktivnosti.)
4.9.5	<p>Plan upravljanja materijalima (MMP) za fazu eksploatacije:</p> <p>Mjere za nabavku, rukovanje, prevoz i pohranjivanje materijala su sadržane u EIS-u, Rješenju o odobravanju ESIA (i ostaloj primjenjivoj projektnoj dokumentaciji). Ove mjere bi trebale biti konsolidovane sa dodatnim mjerama definisanim u okviru ESAP u dijelu Plan upravljanja otpadom (da bi se dobio plan za sveukupni OESMP) za fazu izgradnje autoputa, a trebao bi uzeti u obzir/uključivati sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> Plan upravljanja opasnim otpadom (vidjeti dalje u tekstu) Mjere za skladištenje materijala (npr. kada je to prikladno, područja za skladištenje materijala bi trebala biti pokrivena i nepromoćiva, itd) Minimiziranje, kad god je moguće, upotrebe materijala (uključujući gorivo). 	Dobro upravljanje kod izbora materijala, rukovanja, prevoza i skladištenja u cilju minimiziranja ekoloških i socijalnih rizika.	EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS) EBRD ZR3 Međunarodna	Odgovornost: Autoputevi RS /Operater Resursi: ESHS resursi; Troškovi izrade i sprovođenja Plana upravljanja materijalima;	Faza eksploatacije puta	Plan upravljanja materijalom bi trebao biti gotov prije eksploatacije.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
			dobra praksa.				
4.9.6	<p>Upravljanje i prevoz opasnog materijala tokom faze eksploatacije:</p> <p>Tokom izgradnje, Autoputevi RS/operatorer će pripremiti i sprovesti Plan upravljanja opasnim materijalima (HMMP) koji obuhvata relevantne mjere identifikovane u EIS-u, Rješenju o odobravanju EIS-a (i ostaloj primjenjivoj projektnoj dokumentaciji) i ESAP-u. Plan bi trebao da uzme u obzir prirodu i količinu opasnih materijala i da definiše odgovornosti za nabavku, označavanje, prevoz, oznake, pohanjivanje i korišćenje opasnih materijala. Autoputevi RS/operatorer bi trebao, kad god je to moguće, koristiti manje opasne alternative. Ovaj plan bi trebao obuhvatati svako korišćenje opasnih materijala u toku zimskog održavanja gradilišta, i biti dio sveukupne operativne faze Plana upravljanja otpadom za gradilište. Odgovarajuće mjere za odlaganje opasnog otpada bi trebale biti sadržane u Planu upravljanja otpadom, a u okviru aranžmana za reagovanje u hitnim situacijama bi trebale biti uspostavljene mjere intervencije za hitne slučajeve, kako bi se riješili problemi isticanja/oslobađanja opasnih supstanci (npr. Plan intervencije u hitnim slučajevima).</p>	Minimiziranje rizika korišćenja i prevoza opasnih materijala u toku eksploatacije puta.	<p>EIS: BL-Dob, Studija uticaja na životnu sredinu: autoput Banja Luka - Doboj; konačno Rješenje januar 2011. godine</p> <p>Rješenje o odobravanju Studije uticaja na životnu sredinu (EIS)</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Međunarodna dobra praksa (uključujući zahtjeve EU)</p> <p>Zakonodavni okvir RS i EU u oblasti prevoza opasnih materijala</p>	<p>Odgovornost: Autoputevi RS /Operator</p> <p>Resursi: ESHS resursi; Troškovi izrade i sprovođenja Plana upravljanja opasnim materijalima;</p>	Faza eksploatacije puta	Plan upravljanja opasnim materijalima bi trebao biti gotov prije eksploatacije.	
4.10	Odgovor i spremnost na hitne situacije						
4.10.1	<p>Plan za hitne situacije tokom procesa izgradnje:</p> <p>Prije početka izgradnje, Izvođač će razviti pismeni Plan za hitne situacije kako bi preuzeo mjere u slučaju nesreća ili hitnih situacija tokom izgradnje. Plan treba da uzme u obzir sve moguće situacije koje se odnose na nesreće ili hitne situacije, (uključujući i isticanje opasnih materijala) i u vezi životne sredine i zdravlja i sigurnosti (radne snage i zajednice). Organizovaće se odgovarajuće diskusije sa zainteresovanim stranama (npr. odgovori na hitne situacije u području, itd.) i plan će trebati odobriti od strane Javnog preduzeća Autoputevi Republike Srpske. Kopija plana će se dostaviti i Evropskoj banci za obnovu i razvoj na pregled na zahtjev. Ovaj plan će minimalno pokriti slijedeće tačke:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zahtjevi u okviru Studije uticaja na životnu sredinu, Odluke o Studiji uticaja na životnu sredinu, Akcioni plan za zaštitu životne i socijalne sredine (i ostali primjenjivi projektni dokumenti /odobrenja) Procedure za rješavanje isticanja/ispuštanja opasnih supstanci. Obuka osoblja Procedure izvještavanja prema ovlaštenim tijelima i protokol za informisanje javnosti kako bi izbjegli rizike po zdravlje i sigurnost. Materijali i oprema za rješavanje pitanja isticanja: npr. upijajući jastučići, pumpe, oprema za 	Ekološke nesreće povezane sa izgradnjom i eksploatacijom autoputa mogu da uključe nesreće ili accidente koji rezultiraju zagađenjem okoline, požarom i rizikom po ljudsko zdravlje.	<p>EIS BL-Dob</p> <p>Odluka o odobrenju EIS-a</p> <p>EBRD ZR3</p> <p>Međunarodna dobra praksa (uključujući EU zahtjeve i IFC EHS Vodič za Puteve sa naplatom putarine)</p> <p>Zakonski propisi Republike</p>	<p>Odgovornost: Izvođač</p> <p>Sredstva: ESHS resursi ; Troškovi priprema i sprovođenja plana za hitne situacije;</p>	Faza izgradnje	Plan za hitne situacije treba da bude spreman prije izgradnje dostavljen Autoputevima Republike Srpske radi odobrenja, 45 dana od dobijanja ugovora.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<p>slučaj isticanja, itd.</p> <ul style="list-style-type: none"> Procjena potencijalnih lokacija radi visokog rizika od isticanja /curenja:npr skladišta goriva. Procedure za sigurno otklanjanje i odlaganje kontaminiranog materijala. Transport opasnih i toksičnih materijala. 		Srpske				
4.10.2	<p>Plan za hitne situacije tokom faze eksploatacije puta:</p> <p>Prije početka eksploatacije puta, Izvođač će razviti pisani plan za hitne situacije kako bi preduzeo mjere u slučaju nesreća ili hitnih situacija tokom faze eksploatacije puta. Plan treba da uzme u obzir sva scenarija koja se odnose na nesreće ili hitne situacije, (uključujući i isticanje opasnih materijala) i u vezi životne sredine i zdravlja i sigurnosti (radne snage i zajednice). Odgovarajuće diskusije će se preduzeti sa zainteresovanim stranama (npr. odgovori na hitne situacije u području, itd.) i potrebno je da se plan orodno odobri od strane Javnog preduzeća Autoputevi Republike Srpske. Kopija plana će se dostaviti i Evropskoj banci za obnovu i razvoj na pregled po zahtjevu. Ovaj plan će minimalno pokriti sljedeće tačke:</p> <ul style="list-style-type: none"> Svi zahtjevi u okviru Studije uticaja na životnu sredinu, Odluke o Studiji uticaja na životnu sredinu, Akcionom planu za zaštitu i socijalne sredine (i ostali primjenjivi projektni dokumenti /odobrenja) Procedure za rješavanje isticanja/ispuštanja opasnih supstanci. Obuka osoblja Procedure izvještavanja prema ovlaštenim tijelima i protokol za informisanje javnosti kako bi izbjegli rizike po zdravlje i sigurnost. Materijali i oprema za rješavanje pitanja izlivanja: npr. upijajući jastučići, pumpe, oprema za slučaj isticanja, itd. Procjena potencijalnih lokacija radi visokog rizika od izlivanja /curenja : npr skladišta goriva. Procedure za sigurno otklanjanje i odlaganje kontaminiranog materijala. Transport opasnih i toksičnih materijala. Zaštitne mjere tokom faze eksploatacije puta na autoputu u slučaju izlivanja nafte i naftnih derivata iz tankera i u slučaju gorenja nafte i naftnih derivata. 	Ekološke nesreće povezane sa izgradnjom i eksploatacijom autoputa mogu da uključuje nesreće ili akcidente kao što su isticanje benzina i drugih opasnih što dovodi do zagađivanja okoline, požara i rizika po ljudsko zdravlje.	EIS BL-Dob Odluka o odobrenju EIS-a EBRD ZR3 Međunarodna dobra praksa (uključujući EU zahtjeve) Zakonski propisi Republike Srpske	Odgovornost: Autoputevi Republike Srpske (JPA)/Nosilac projekta Sredstva: ESHS resursi ; Troškovi priprema i sprovođenje plana za hitne situacije	Faza eksploatacije	Plan za hitne situacije treba da se uspostavi prije faze eksploatacije puta.	
4.11	Zatvaranje gradilišta						
4.11.1	<p>Plan rehabilitacije:</p> <p>Plan rehabilitacije je potreban za sva privremena gradilišta kako bi osigurali njihovo vraćanje u prvobitno stanje prije početka izgradnje. Uređenje pejzaža za privremena gradilišta će se smatrati Planom rehabilitacije i biće u skladu sa odgovarajućim zakonskim propisima u okviru Pejzažnog plana. Svi pristupni putevi će se ponovo uspostaviti i vratiti u prethodno stanje.</p>	Smanjenje uticaja na životnu sredinu i društveni uticaji (npr. izbjegavati trajan gubitak zemljišta, pejzaž, vizuelni uticaji, itd.) vraćanjem privremenog gradilišta u prethodno stanje	EIS: Banja Luka - Doboj Autoput: Finalno rješenje: januar 2011 EBRD ZR 1	Odgovornost: Izvođač Resursi: Vrijeme upravljanja/naknade za stručnjake za plan rehabilitacije; troškovi rehabilitacije.	Faza izgradnje	Primjenjuje se na sva privremena gradilišta. Planovi rehabilitacije za svako privremeno gradilište treba da imaju nacrt prije nego što počnu aktivnosti na izgradnji.	(Uključuje i pregled planirane rehabilitacije privremenog gradilišta, uključujući i smještaj radnika u kampove u izvještajima dostavljenim EBRD-u)

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
4.11.2	Ostaci građevinskog materijala nakon povlačenja privremenih gradilišta: Sve krhotine i materijali koji ostanu nakon povlačenja privremenih gradilišta će se ukloniti sa date lokacije i ponovo koristiti/reciklirati tamo gdje to bude moguće. Svi ostaci će se odložiti na način koji neće biti štetan za životnu sredinu i putem službi za odlaganje otpada koje imaju preporuke za ovu vrstu posla.	Smanjiti odlaganje otpada na deponije. Povećati ponovno korišćenje/recikliranje.	EBRD ZR3 EIS: BL-Dob	Odgovornost: Izvođač Resursi: Vrijeme upravljanja; Troškovi vodnog upravljanja /odlaganje otpadnih voda.	Faza izgradnje	Minimizirano odlaganje otpadnih voda na deponiju. Materijal od otpadnih voda koji nastaju u toku procesa povlačenja će se razmotriti u okviru materijala za plan upravljanja i plan upravljanja otpadom.	
4.12	Emisije plinova staklene bašte						
4.12.1	Procjena plinova staklene bašte: Autoputevi Republike Srpske JPA će obezbijediti Prvobitnu procjenu (u skladu sa EBRD GHG Vodičem) kako bi odredili da li je potrebna Procjena za emisiju plinova staklene bašte (GHG) (pošto ista nije obavezna za putne šeme.)	Promovisati smanjenje emisije plinova staklene bašte.	EBRD ZR3 EBRD Metodologija procjene emisije gasova staklene bašte http://www.ebrd.com/downloads/about/sustainability/ghgguide.pdf	Odgovornost: Autoputevi Republike Srpske (JPA)/Nosilac projekta	Faza Pred-izgradnje (Faza eksploatacije ako se odluči da je potrebno)	Autoputevi Republike Srpske (JPA) da pripreme prvobitno snimanje procjene da odluče ako je potrebna GHG procjena i ako je izvještavanje potrebno. Identifikovati podatke koji se prikupljaju za procjenu i izvještavanje.	Izvještavanje o godišnjoj emisiji plinova staklene bašte: EBRD ZR3.
5	SOCIJALNI ZAHTJEVI						
5.1	Korišćenje zemljišta (uključujući i socio ekonomsko korišćenje zemljišta)						
5.1.1	Eksproprijacija i ekonomsko raseljavanje: Sastaviti spisak ljudi pogođenih izgradnjom (kategorisanih po tipu uticaja koji doživljavaju), spisak prava i vrste pomoći za svaku kategoriju, izraditi plan sprovođenja, praćenje i poboljšanja životnog standarda. Obezbijediti poštnu kompenzaciju za zemlju, pristup zemlji i kućama. Obraditi i predstaviti sve podatke o eksproprijaciji iz prethodnog perioda (koliko zemlje je otkupljeno/koliko objekata, vrste zemljišta, koliko domaćinstava je pogođeno, vrste naknade koja je obezbjeđena, koliki je iznos isplaćene naknade, itd) u izvještaju prema Evropskoj banci za obnovu i razvoj EBRD-u.	Kupovina i rušenje stambenih objekata (fizičko raseljavanje). Gubitak zemljišta ili pristup građevinskom zemljištu, poljoprivrednom zemljištu, šumama, livadama, pašnjacima, vinogradima i	Zakonski propisi Republike Srpske EBRD ZR 5 Međunarodna dobra praksa	Odgovornost : Autoputevi Republike Srpske (JPA) Resursi: Finansijski resursi za kompenzaciju, troškovi ponovnog	Faza Pred-izgradnje Faza izgradnje	Svi ljudi pogođeni projektom su obnovili svoja životna sredstva i standarde života. Nadgledati broj i vrstu dostavljenih žalbi.	(Uključuje detalje o eksproprijaciji zemljišta u izvještajima koji se dostavljaju EBRD-u (npr. broj ljudi/domaćinstava, privremenog ili stalnog otkupa zemljišta, opis kompenzacije ili obezbjeđene pomoći, itd.)

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
		voćnjacima (ekonomsko raseljavanje).		smještaja i vrijeme upravljanja			
5.1.2	Ugrožene grupe: Obezbjediti određenu pomoć za ugrožene grupe koje treba da se definišu u okviru liste prava.	Nemogućnost obnavljanja sredstava za život i životnog standarda naročito za ugrožene grupe (stara lica, siromašni, ljudi bez zemljišta, vlasnici malih preduzeća, samohrane majke itd.)	Zakonski propisi Republike Srpske EBRD ZR 5 Međunarodna dobra praksa	Odgovornost : Autoputevi Republike Srpske (JPA) Resursi: Finansijski resursi za kompenzaciju, troškovi ponovnog smještaja i vrijeme upravljanja	Faza Pred-izgradnje Faza izgradnje	Svi ljudi pogođeni projektom su obnovili svoja životna sredstva i standarde života. Nadgledati broj i tip dostavljenih žalbi	(Uključuje opis pomoći u raseljavanju u izvještajima koji se dostavljaju EBRD-u.)
5.1.3	Prednosti poslovanja/zapošljavanja: Informisati ljude o očekivanim prednostima Projekta u odnosu na mogućnosti poslovanja/zapošljavanja, koje će im omogućiti da planiraju i pripreme (na primjer: da pohađaju obuku i steknu nove kvalifikacije, formiraju mala preduzeća, itd.)	Poboljšan pristup zapošljavanje, tržnicama i stvaranje poslovnih mogućnosti (npr. benzinskih stanica, hotela, restorana, radionica, poljoprivrednih i turističkih aktivnosti, itd) .	Međunarodna dobra praksa EBRD ZR 10	Odgovornost : Autoputevi Republike Srpske (JPA) Resursi: Vrijeme upravljanja	Faza Pred-izgradnje Faza izgradnje	Pogođene lokalne zajednice informisane o mogućnostima za poslovanja/zapošljavanje.	izvještaji o uključivanju zainteresovanih strana dostavljeni EBRD-u.
5.1.4	Ekonomska aktivnost: Informisati ljude na vrijeme o mogućem uticaju na ekonomsku aktivnosti u susjednim regijama i očekivano vrijeme uticaja, što će im omogućiti da planiraju i da se pripreme.	Smanjena ekonomska aktivnost na susjednim putevima kao rezultat smanjenog saobraćaja.	Međunarodna EBRD ZR 10	Odgovornost : Autoputevi Republike Srpske (JPA) Resursi: Vrijeme upravljanja	Faza Pred-izgradnje Faza izgradnje	Pogođene lokalne zajednice informisane o mogućim uticajima na ekonomsku aktivnost.	izvještaji o uključivanju zainteresovanih strana dostavljeni EBRD-u.
5.1.5	Pristup: Popravka svih puteva uništenih izgradnjom. Izgradnja podvožnjaka i nadvožnjaka.	Ekonomsko raseljavanje i gubitak sredstava za život kao rezultat ograničenja ili gubitka pristupa	Zakonski propisi Republike Srpske EBRD ZR 4 i 5 Međunarodna	Odgovornost : Autoputevi Republike Srpske (JPA)	Faza izgradnje	Svi putevi popravljani i izgrađeni nadzemni i podzemni prelazi gdje je potrebno.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
		imovini.	dobra praksa	Resursi: Finansijski resursi za popravak puteva, za podvožnjake i nadvožnjake.		Nadgledati broj vrstu dostavljenih žalbi.	
5.2	Zdravlje stanovništva						
5.2.1	Informisati i konsultovati se sa pogođenim stanovništvom Redovno informisati sve pogođene ljude/zajednice o očekivanim uticajima i mjerama ublažavanja uključujući i vremenske okvire projekta.	Stres, depresija i tenzije uzrokovane fizičkim i ekonomskim raseljavanjem i nemogućnošću da obnove sredstva za život i standarde života.	EIS: BL-Dob Zakonski propisi Republike Srpske Međunarodna dobra praksa ZR 4, 5 i 10	Odgovornost: Autoputevi Republike Srpske (JPA) i Izvođač Resursi: Vrijeme upravljanja	Sve faze: Faza Pred-izgradnje Faza izgradnje Faza eksploatacije	Svi projektom pogođeni ljudi su obnovili sredstva za život i standarde života. Nadgledati broj i tip dostavljenih žalbi.	(Uključuje opis pitanja u vezi kupovine zemljišta u izvještajima koji se dostavljaju EBRD-u)
5.2.2	Zdravlje u zajednici i sigurnost: Sva izgradnja koja se odnosi na aktivnosti mora biti organizovana na način da se očuva zdravlje i sigurnost, na primjer: <ul style="list-style-type: none"> • Upravljanje otpadom, • Sprečavanje isticanja nafte/naftnih derivata, • Sprečavanje kontaminacije vode • Umanjenje buke (npr. Ograničavanje sati rada tokom dana) Instalirati barijere za sprečavanje širenja buke duž autoputa, u bizini stambenih objekata	Uticaji vezani za zdravlje i uticaji na kvalitet života stanovništva koje živi u blizini projekta.	EIS: BL-Dob Zakonski propisi Republike Srpske EBRD PR4 Međunarodna dobra praksa	Odgovornost: Izvođač Resursi: Finansijski resursi za ESHS mjere Vrijeme upravljanja	Faza izgradnje	Sve mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu usvojene, nema velikih incidenata ili pitanja tokom izgradnje. Nadgledati broj i tip dostavljenih žalbi.	Uključiti opis pitanja u vezi zdravlja i sigurnosti u izvještajima koji su dostavljeni EBRD-u.
5.2.3	Komunalne usluge: Pobrinuti se da izgradnja ne ometa snabdjevanje električnom energijom i vodosnabdjevanje. Ako je snabdjevanje prekinuto, preduzeti neophodne popravke ili preduzeti ostale mjere (npr. distribucija vode za piće, obezbijediti privremeni smještaj, itd.)	Gubitak pristupa vodi (mali podzemni izvori ili javno snabdjevanje vode) usljed izgradnje.	EIS: BL-Dob Zakonski propisi Republike Srpske EBRD ZR4 Međunarodna dobra praksa	Odgovornost: Izvođač Resursi: Finansijski resursi za ESHS mjere Vrijeme upravljanja	Faza izgradnje	Snabdjevanje vodom i strujom dostupno u području pogođenom projektom. Nadgledati broj i vrstu dostavljenih žalbi.	
5.3	Zajednica						

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁹	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspjeha implementacije	Komentar
5.3.1	Informacija o izgradnji: Sprečavanje neformalne izgradnje duž autoputa na pravovremen način.	Nekontrolisan razvoj duž autoputa koji narušava postojeću okolinu zajednice	Zakonski propisi Republike Srpske	Odgovornost i resursi: JPA i RS vlasti	Faza izgradnje Faza eksploatacije	Neformalna izgradnja duž autoputa.	
5.3.2	Umanjenje posljedica Severance Mitigation: Projekat će uključiti izgradnju podzemnih i nadzemnih prelaza za sprečavanje odvajanja lokalnih zajednica. Projekat će se konsultovati sa potencijalno ugroženim ljudima u vezi projekta i uspostavljanja pristupnih rješenja.	Fizičko razdvajanje zajednica, što vodi do gubitka socijalne kohezije.	EIS: BL-Dob Zakonski propisi Republike Srpske EBRD ZR4 Međunarodna dobra praksa	Odgovornost: JPA: projekat (Izvođač : izgraditi autoput u skladu sa projektom)	Faza pred izgradnje (projekat) Faza izgradnje	Svi podvoznjaci i nadvoznjaci izgrađeni gdje je potrebno. Nadgedati broj i vrstu dostavljenih žalbi.	
5.3.3	Poboljšati mogućnosti zapošljavanja / poslovanja Poboljšati mogućnosti zapošljavanja / poslovanja, na primjer ohrabivanjem angažovanja lokalne radne snage, snabdjevača, itd.	Nove mogućnosti poslovanja /zapošljavanja za lokalno stanovništvo i ekonomski rast.	Zakonskih propisi Republike Srpske Međunarodna dobra praksa	Odgovornosti i resursi: JPA	Sve faze	Otvaranje novih mogućnosti poslovanja /zapošljavanja za lokalno stanovništvo. Uključiti opis novih mogućnosti zapošljavanja/poslovanja u izvještajima koji su dostavljeni EBRD-u.	
5.4	Bezbjednost puteva						
5.4.1	Projekat bezbjednosti puteva i revizija: Put će biti projektovan u skladu sa standardima Republike Srpske i Evropske unije (npr. Trans-evropski sjevero-južni autoput ⁹) i gdje je potrebno za standarde navedene u IFC Vodiču o autoputevima sa naplatom putarine. Autoputevi Republike Srpske će sprovesti reviziju projekta bezbjednosti puta (u skladu sa EU Direktivom 2008/96/EC) i sve preporuke iz revizorskog izvještaja treba da se implementiraju u okviru detaljnog projekta.	Smanjenje saobraćajnih nesreća i njihovih troškova. Novi autoput će preusmjeriti saobraćaj sa nepovoljnije mreže lokalnih puteva što će rezultirati većom bezbjednosti	EBRD ZR4 EU Directive 2008/96/EC IFC EHS Vodiči za autoputeve sa sistemima naplate putarine	Odgovornosti i resursi: JPA	Faza pred-izgradnje Faza: projektovanje	Revizija bezbjednosti puta će se uraditi prije izgradnje kako bi se blagovremeno ažurirao detaljni projekat.	

⁹ : TEM standardi i preporuke, treće izdanje, februar 2002., kao i sporazum o Evropskim saobraćajnim koridorima (UNESC transportna putna infrastruktura: evropski sporazum o glavnim međunarodnim saobraćajnim arterijama (AGR),april 2002.)

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
		puteva.					
5.4.2	Bezbednost puta tokom izgradnje : Izvođač će se pobrinuti da gradilišta budu jasno označena kako bi izbjegli /smanjili rizik od nesreća. Kvalifikacije vozača treba da se potvrde i da se primjeni politika o upotrebi droga i politika na sve vozače koji su povezani sa Projektnim poslovima. Izvođač će razmotriti sprovođenje inicijativa o sigurnosti puta uključujući i sigurnost pješaka tokom izvođenja radova.	Izbjegavanje/ smanjenje rizika saobraćajnih nesreća.	EBRD ZR4	Odgovornosti i resursi: Izvođač	Faza izgradnje	Sve mjere da se sprovedu na početku izgradnje i u skladu sa Planom upravljanja gradilištem.	
5.5	Javna infrastruktura						
5.5.1	Mjere zaštite za javnu infrastrukturu: U skladu sa odredbama koje se nalaze unutar EIS-a, Odluka o EIS, ESAP (I ostala projektna dokumentacija /odobrenja) Izvođač će implementirati mjere da smanji ometanje koje postoji za postojeću infrastrukturu i osigurati pristup za korisnike objekata javne infrastrukture. Mjere podrazumjevaju : <ul style="list-style-type: none"> • Održavanje i rekonstrukcija lokalnih puteva za izgradnju autoputa . • Obezbeđenje alternativnih puteva radi pristupa poljoprivrednom zemljištu, zgradama i stambenim naseljima tokom izgradnje kako bude potrebno u okviru projektovanja puta . • Sprovesti potrebne mjere kako bi osigurali kontinuitet snabdjevanja strujom na lokalnu zajednicu / preduzeća itd. • Sprovesti mjere gdje se predviđa sukob sa lokalnim snabdjevanjem vode, kako bi osigurali neometano snabdjevanje tokom izgradnje. Izvođač treba da preduzme aktivnosti u slučaju pritužbi od strane lokalnih zajednica u vezi sa korištenjem I pristupom javnoj infrastrukturi.	Minimizirati uticaje, uključujući i ometanje, na postojećim javnim infrastrukturama i lokalnim zajednicama	EIS: BL-Dob Odluka o odobrenju EIS-a EBRD ZR4 Međunarodna dobra praksa	Odgovornosti i resursi: Izvođač	Faza izgradnje	Sve mjere za sprečavanje ometanja javne infrastrukture i zajednica koristeći javnu infrastrukturu koja treba da se uspostavi. Analiza svih žalbi u vezi pristupa ili korišćenja postojeće javne infrastrukture tokom izgradnje i preduzimanje korektivnih mjera.	
5.6	Priliv radnika (Pogledati zatjeve za ispunjavanje radnih uslova) : (Radna snaga koja učestvuje u procesu izgradnje);						
5.6.1	Opšte upravljanje radnom snagom: Izvođač će procijeniti broj i porijeklo radne snage za izgradnju I implementirati odgovarajuće mjere u skladu sa CESMP-om kako bi upravljali i podržali radnu snagu u cilju smanjenja socijalnog uticaja. Ove mjere će se bazirati na odredbama i zahtjevima navednim u EIS-u i Odluci o EIS-u. Ako se značajan broj stranih građevinskih radnika (imigranata) zaposli na projektu, Izvođač će izraditi poseban plan upravljanja prilivom radnika na Projektu. CESMP (ili poseban plan) će podrazumjevati : <ul style="list-style-type: none"> • Obezbeđenje projekta i obuka i informacije o otvaranju gradilišta • Pružanje opštih komunalnih usluga i obezbeđenje neophodnih objekata • Obezbeđenje i pristup objektima zdravstvene zaštite • Obezbeđenje rekreativnih aktivnosti i objekata • Obezbeđenje smještaja (dole pogledati) • Administrativna pitanja (uključujući i potrebe prevoda za ključne projektne dokumente (npr. EHS literature) • Medicinski standardi • Politika droge i alkohola za Projekat i radnu snagu 	Kratkoročni priliv radnika može rezultirati: <ul style="list-style-type: none"> • dodatnim opterećenjem na postojeće usluge i infrastrukturu • zahtjevima za robom i uslugama: uključujući zahtjeve za kratkoročni smještaj • zdravstvenim 	EIS BL-Doboj Odluka o odobrenju EIS.a EBRD ZR2 & ZR4 IFC EHS Vodič za autoputeve sa sistemom naplate putarine Međunarodna dobra praksa Zakon o zaštiti životne sredine (S.G. RS Br.	Odgovornosti : Izvođač ESHS Resursi: Kapitalni troškovi Troškovi za socijalnu zaštitu/komunalije/ smještaj radne snage/ ustanove zdravstvene zaštite (po	Faza izgradnje	Mjere će se uključiti u CESMP ili poseban plan u okviru CESMP-a. Pravila o ponašanju za radnike će se dostaviti na odobrenje za JPA u roku od 45 dana od dodele Ugovora. Monitoring zaštitnih mjera za dolazak radnika će se obavljati kao dio ukupnog životnog i	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
		problemima zajednice	41/08, 29/10)	<i>potrebi</i>		socijalnog monitoringa. plan (pogledati dole); uključuje monitoring smještaja radne snage.	
5.6.2	Lična zaštitna oprema za radnike: Izvođač će osigurati da svi radnici imaju i da vrše obuku u skladu sa odgovarajućim PPE.	• tenzijama u zajednici između lokalnog stanovništva i radnika.	Nacionalni akcioni plan RS za zdravlje i životnu sredinu (S.G. RS 56/02				
5.6.3	Sprečavanje bolesti I ispitivanja iz oblasti prevencije zdravlja: Kao dio CESMP, Izvođač će navesti i sprovesti program sprečavanja zaraznih bolesti koje prenose vektori i kontrolne mjere koje su proporcionalne nivou rizika. Ove mjere će se graditi na obavezama u okviru EIS i Odluke o EIS (ostala primjenjiva dokumenta i odobrenja) I ESAP tamo gdje je to odgovarajuće : • Preventivna zdravstvena istraživanja za radnike . • Program imunizacije za radnike . • Obuka i edukacija o prevenciji bolesti, rizicima i pristupu liječenju i dostupnim metodama liječenja • Obezbeđivanje edukacije /informacija i proizvoda vezanih za zdravlje (npr. kondomi) kako bi smanjili rizike seksualno prenosivih bolesti.		Zakon o sigurnosti na radu S.G. RS. 01/08 & 13/10				
5.6.4	Lokalne vještine i rad: Izvođač treba da koristi gdje je to moguće lokalnu radnu snagu I vještine uz korištenje lokalnih snabdjevača .						
5.6.5	Pravila ponašanja za radnu snagu: Izvođač će pripremiti i sprovesti Pravila ponašanja za radnike tako što će postaviti očekivanja za ponašanje i integraciju u lokalnoj zajednici						
5.6.6	Smještaj radne snage: Potrebe za smještajnim kapacitetima će se razmotriti i bilo koji potreban radni kamp će se razviti u skladu sa međunarodnom dobrom praksom ¹⁰ i Izvođač će : • Dogovoriti lokaciju smještajnih kampova sa relevantnim zainteresovanim stranama, uključujući i lokalne vlasti, uzimajući u obzir uticaje na životnu sredinu i društvo i izbjegavajući osjetljiva područja. • Sigurni sanitarni i otpadni objekti i snabdjevanje energijom . • Osigurati smještaj koji odgovara svrsi (čista, sigurna i ispunjava potrebe radne snage). • Osigurati da je minimum nacionalnih standarda za smještaj ispunjen i da se primjenjuju međunarodni standardi poput ustanova socijalne zaštite, snabdjevanje pitkom vodom, grijanje i ventilacija, odgovarajuće mjere zdravlja i sigurnosti (uključujući sigurnosne i zaštitne mjere), prva pomoć I medicinske ustanove						

¹⁰ Uključujući standarde i proces smještaja radnika: vodič za IFC I EBRD: IFC EBRD avgust 2009:
[http://www.ifc.org/ifcext/sustainability.nsf/AttachmentsByTitle/p_WorkersAccommodation/\\$FILE/workers_accomodation.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/sustainability.nsf/AttachmentsByTitle/p_WorkersAccommodation/$FILE/workers_accomodation.pdf)

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	<ul style="list-style-type: none"> Smanjiti uticaj na lokalne zajednice i njihove usluge . 						
5.7	Ometanje lokalne zajednice						
5.7.1	<p>Privremena gradilišta:</p> <p>Sva privremena gradilišta će se smjestiti u oblastima nakon razmatranja potencijalnih uticaja na životnu sredinu i društvo, što uključuje analizu EIS-a, (i ostala primjenjive projektna odobrenja npr. dozvole i dokumentaciju) i uključivanje relevantnih zainteresovanih strana (npr. sa lokalnim vlastima). Dalje mjere za zaštitu okoline i društva će se identifikovati i implementirati. Sve neophodna odobrenja/dozvole za privremeno postavljanje gradilišta koja nisu pokrivena Projektom ekološkom dozvolom i odobrenjima će se dostaviti od strane izvođača.</p> <p>Privremena gradilišta / objekti ne treba da se otvaraju i smještaju u osjetljivim područjima, npr. blizu lokalnih zajednica ili površinskih /nadzemnih voda. Svi privremeni objekti će implementirati sanitarne mjere, vodosnabdjevanje i mjere kontrole zagađenja.</p>	Smanjenje uticaja na životnu i socijalnu sredinu sa prevencijom lokalnih poremećaja i smetnji i štete po životnu sredinu.	EIS: Banja Luka - Doboj autoput Konačno riješenje: januar 2011 EBRD ZR 1 Međunarodna dobra praksa.	Odgovornosti i resursi: Izvođač	Faza izgradnje	Faza odabira gradilišta će podrazumjevati zahtjeve za lociranje gradilišta. Neophodna odobrenja/dozvole će se obezbjediti i zaštitne mjere identifikovati prije početka izgradnje na lokaciji.	
5.7.2	<p>Upravljanje saobraćajem i transportom na gradilištima:</p> <p>Kao dio SMP-a, Izvođač će uključiti odredbe u vezi sa prevoznim trasama, građevinski putni plan (uključujući i obim i tip građevinskih vozila, itd) i upravljanje saobraćajem. Ove odredbe treba da se nadograđuju na mjere da ograniče uznemiravanje i ometanje lokalne zajednice i životne sredine i naročito:</p> <ul style="list-style-type: none"> Građevinski radovi će se uskladiti da se uklapaju sa propisima za zaštitu životne sredine i radnom okolinom. Izvođač mora da spriječi štetu na lokalnim pristupnim putevima i bilo koju štetu koja se desi kao rezultat radova Izvođač mora da spriječi štetu na lokalnim pristupnim putevima i bilo koju štetu koja se pojavi kao rezultat radova koji su izvođeni na putevima, će se morati popraviti. Spriječiti skupljanje blata na lokalnim putevima Saobraćaj u vezi sa izgradnjom treba da se usmjeri kako bi se izbjegla osjetljiva područja i tamo gdje je moguće treba razmotriti potencijalno uznemiravanje u određeno vrijeme tokom dana; na primjer određene trase su isključene iz korišćenja u noćno vrijeme, itd. Građevinski saobraćaj treba da se usmjeri kako bi izbjegli osjetljiva polja gdje je to moguće, i potrebno je razmotriti potencijalno ometanje u određeno vrijeme dana; na primjer, određene rute su isključene iz korištenja u toku noći, itd. <p>(Mehanizmi u okviru Plana uključivanja zainteresovanih strana kako bi osigurali komunikacijske kanale i žalbene procedure za rješavanje pritužbi u vezi lokalnih smetnji i ometanja. Izvođač će sprovesti korektivnu aktivnost u vezi ovog pitanja.)</p>	Izgradnja novih puteva može izazvati ometanje u lokalnoj zajednici koje mogu biti slijedeće: <ul style="list-style-type: none"> Privremeno zagušenje saobraćaja usljed sporog kretanja postrojenja Restrikcije prilaza i preusmjeravanja Prašina i buka Vizuelni uticaji 	EIS: BL-Dob EBRD ZR1 & ZR4	Odgovornost: Izvođač Resursi: Upravljanje vremenom i troškovi implementacije zahtjeva Plana za upravljanje gradilištem..	Faza izgradnje	Plan upravljanja gradilištem <i>SMP</i> mora biti spreman prije izgradnje. Nacrtni plan će se sprovoditi za analizu od strane JPA u roku od 45 dana od dodjele Ugovora..	(uključiti kratki opis u izvještajima o napretku prema JPA i EBRD/ zajmodavci (po potrebi) sprovođenja Plana upravljanja gradilištom, naglašavajući bilo kakve žalbe od zajednice u vezi smetnji i ometanja lokalne zajednice i preduzimanje korektivnih mjera.)
5.7.3	<p>Uklanjanje životinja:</p> <p>Gradilištom će se upravljati na način da se spriječi privlačenje životinja. Građevinski radnici neće uznemiravati, loviti ili hraniti divlje životinje; ovo će se jasno staviti na znanje radnoj snazi tokom početka</p>	Smanjenje uticaja na divlje životinje.	EBRD ZR6 Međunarodna	Izvođač	Faza izgradnje	CESMS obuka/polazni program uključiti.	Supervizija lokacije radi nadgledanja bilo kakvih znakova

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	Cilj/kriteriji za ocjenu uspešnosti implementacije	Komentar
	radova, obuke, postavice se table sa obavještenjima i podijeliti odgovarajuća literatura, itd.		dobra praksa				incidenata.
6	ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA RADNE USLOVE (uključujući i zaštitu zdravlja i zaštitu na radu) (OHS)						
6.1	Zdravlje i zaštita na radu						
6.1.1	<p>Sistem upravljanja zaštitom zdravlja i zaštitom na radu u fazi izgradnje (OHSMS**):</p> <p>Pored obaveza utvrđenih u Studiji uticaja na životnu sredinu, Odluci o Studiji uticaja na životnu sredinu, Akcionom planu zaštite životne i socijalne sredine i zakonskim propisima Republike Srpske (S.G. RS 01/08 & 13/10), Izvođač će uspostaviti sistem za upravljanje zaštitom zdravlja i zaštitom na radu i u skladu sa Okvirnom direktivom o zaštiti zdravlja i zaštiti na radu Evropske unije, OHSAS 18, sistem za upravljanje zaštitom zdravlja i zaštitom na radu 001 & IFC Opšti EHS vodiči (2007) i izraditi Plan zaštite zdravlja i zaštite na radu, posebno za Projekat. Izvođač će se pobrinuti da pod-izvođači prate Plan zaštite zdravlja i zaštite na radu za Projekat.</p> <p>(Bilješka **: Sistem upravljanja zdravstvenom zaštitom i zaštitom na radu može biti dio Sistema upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima u fazi izgradnje a može biti i zaseban sistem;)</p>	Zaštita zdravlja i sigurnost radne snage i razvoj snažnih sistema upravljanja zdravljem i sigurnosti na radu. Uspostaviti sigurne radne prakse i implementirati sisteme koji su u skladu sa nacionalnim, EU i međunarodnim zakonskim propisima, standardima i vodičem.	EIS: BL-Dob Odluka o odobrenju EIS ZR 2 OHSAS 18001 Zakon o sigurnosti na radu (S.G. RS 01/08 & 13/10) Direktiva Evropske unije (89/391 EC) Međunarodna dobra praksa: inc: IFC Opšti EHS Vodiči (2007)	<p><i>pogledati komentar *</i></p> <p>Odgovornost:</p> <p>Izvođač</p> <p>Sredstva:</p> <p>Određena sredstva iz Zaštite životne sredine, socijalnih pitanja, zaštite zdravlja i zaštita na radu -ESHHS su potrebna – da uključuje određenog ESHS menadžera, materijali za obuku zdravlje i sigurnost, oglasne table, leci, obuke za radnike o zaštiti na radu itd.)</p>	Faza izgradnje	<p>Izgradnja sistema upravljanja zdravljem i sigurnosti na radu mora biti na vrijeme gotova i prije same izgradnje. Nacrtr Pravilnika će se obezbijediti radi pregleda od strane JPA 45 dana od dodjele ugovora.</p> <p>Izvođač će pripremiti i dostaviti Javnom preduzeću Autoputevi Republike Srpske kvartalne izvještaje o zdravlju i sigurnosti na radu (kao dio ukupnog CESMS izvještavanja) Sažeci ovih izvještaja će se dostaviti EBRD-u u izvještajima o napretku.</p>	* U slučaju da ima više nego jedan izvođač, sveobuhvatni projekt OHSMS i plan za zdravlje i sigurnost treba da se uspostavi za sve Izvođače i JPA će morati da obezbijedi dovoljno resursa za implementaciju i praćenje sveobuhvatnog Projekat OHSMS i Plana zaštite zdravlja i zaštite na radu.
6.1.2	<p>Sistem upravljanja zaštitom zdravlja i zaštitom na radu (OHSMS***):</p> <p>Pored obaveza utvrđenih u Studiji uticaja na životnu sredinu, Odluci o Studiji uticaja na životnu sredinu, Akcionom planu zaštite životne i socijalne sredine i zakonskim propisima Republike Srpske (S.G. RS 01/08 & 13/10), Autoputevi Republie Srpske/Nosilac projekta će uspostaviti sistem za upravljanje zaštitom zdravlja i zaštitom na radu u skladu sa EU OHS Okvirnom direktivom, OHSAS 18001 & IFC Opšti EHS vodiči (2007) i izraditi Plan zaštite zdravlja i zaštite na radu, posebno za Projekat. Izvođač će osigurati da sporazumi sa pod-izvođačima zahtjevaju da prate Plan zdravlja i sigurnosti na radu za Projekat i medicina zdravlja i sistem upravljanja zaštitom na radu</p>	Zaštita zdravlja i sigurnost radne snage i razviti snažne sisteme upravljanja zdravljem i sigurnosti na radu. Uspostaviti sigurne radne prakse i implementirati		<p>Odgovornost:</p> <p>Izvođač</p> <p>JPA/ Nosilac projekta</p> <p>Sredstva:</p> <p>Određena sredstva iz</p>	Faza eksploatacije	<p>Operativni plan zaštite zdravlja i zaštite na radu treba da se uspostavi prije puštanja autoputa u saobraćaj. Ako bude odgovarajuće Nacrtr pravilnika će se dostaviti na</p>	* Odgovornost za uspostavljanje mjera tokom faze eksploatacije puta je dodjeljena u ESAP.u Javnom preduzeću Autoputevi RS, međutim ako je zaključen ugovor za eksploataciju autoputa,

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	Izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strana(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
	((Bilješka **: Sistem zaštite zdravlja i zaštite na radu može biti dio CESMS ili činiti zaseban sistem;))	sisteme koji su u skladu sa nacionalnim, EU i međunarodnim zakonskim propisima, standardima i vodičem.		Zaštite životne sredine, socijalnih pitanja, zaštite zdravlja i zaštite na radu -ESHHS su potrebna – da uključe određenog ESHS menadžera u zdravlje i sigurnost, oglasne ploče, leci, obuke radnika o zaštiti na radu itd.		analizu od strane JPA 45 dana prije puštanja u saobraćaj.	Operater bi takođe bio obavezan da se pridržava zahtjeva ESAP, SEP i relevantne projektne dokumentacije i odobrenja. (npr. EIS i ekološka dozvola). Dalje, bilo koji Operater će se pobrinuti da podugovarači razumiju zahtjeve ESAP-a te da se ugovornim uslovima obavežu na ispunjavanje zahtjeva ESAP-a.
6.2	Radni uslovi: odnosi se na građevinsku radnu snagu, ali zahtjevi će se takođe primjeniti i tokom rada autoputa na Autoputeve Republike Srpske/Nosioca projekta izgradnje autoputa .						
6.2.1	Opšti zahtjevi: Radni uslovi: Izvođač će se uskladiti sa Zakonom o radu (RS 55/07) i relevantnim zahtjevima Međunarodne organizacije rada (ILO) koje je ratifikovala Republika Srpska. Izvođač će pripremiti i sprovesti politike ljudskih resursa; ove politike će uključiti između ostalog, odredbe za zabranu korištenja rada djece i prinudnog rada, i uključiti prava za nezaposlene (u skladu sa konvencijom o radu Međunarodne organizacije rada i EBRD ZR2). Izvođač će se pobrinuti da podizvođači primjenjuju iste standarde i da radnici dobiju adekvatne naknade, adekvatno radno vrijeme i zdravstvenu zaštitu i zaštitu na radu od ustanova za socijalnu zaštitu.	Dobro upravljanje ljudskim resursima i radnim uslovi u skladu sa važećim zakonima o radu i međunaordnom konvencijom o radu.	EBRD ZR2 Zakon oradu (O.G. RS 55/07) ILO Konvencije	Odgovornost: Izvođač Resursi: ESHHS i HR Resoursi; Troškovi povezani sa komunikacijom politika i mehanizmom podnošenja žalbi;	Faza izgradnje	Uspostaviće se nakon dodjele ugovora (odredbe za ZR2 će oformiti dio uslova ugovora u okviru zahtjeva poslodavaca).	Politike o ljudskim resursima će se izraditi u skladu sa RS zakonima i Uslovima ugovora.
6.2.2	Žalbeni mehanizmi za radnu snagu: Izvođač će pripremiti i sprovesti mehanizme za podnošenje žalbi za radnike (i njihove organizacije i ako je primjenjivo podugovarače) u skladu sa EBRD ZR2 (Para.18) kako bi osigurali pojedincima /grupama da postavie legitimna pitanja o problemima radne snage. Radnici (i organizacije) će biti upoznati sa koji će biti na raspolaganju svim stranama.				Faza izgradnje	Uspostaviće se nakon dodjele ugovora (odredbe ZR2 će činiti dio uslova ugovora u okviru zahtjeva poslodavaca).	
6.2.3	Sistem snabdjevanja: Izvođač će preduzeti realne korake da analizira i ispita korištenje djece i prinudnih radnika u sistemu snabdjevanja u odnosu na robu i materijale koji se traže Projektom.	Osigurati da štetni uticaji u vezi sa lancem snabdjevanja se razmotre u slučaju kada je niska cijena radne snage	EBRD ZR2 Principi i standardi utjelovljenji u ILO konvenciju o sprečavanju rada djece i	Odgovornost: Izvođač Resursi: Upravljanje lancem snabdjevanja/re	Faza izgradnje	U kontinuitetu.	

Broj	Mjera/aktivnost ublažavanja	Ekološki/socijalni rizici/prednosti	izvor: Zakon/ EBRD ZR ⁶	Odgovorna strane(e) i neophodne investicije/resursi	Rokovi/faza projekta	cilj/kriteriji za ocjenu uspješnosti implementacije	Komentar
		materijalni faktor konkuretnosti u snabdjevanju robe/materijala .	prisilnog rada.	sursi			
7	OSTALI ZAHTJEVI						
7.1	Neeksplozirana ubojita sredstva						
7.1.1	<p>Mogućnost pronalaska neeksploziranih ubojitih sredstava:</p> <p>Uspostaviće se procedura od strane Izvođača tokom izgradnje u slučaju pronalaska neeksploziranih ubojitih sredstava u skladu sa zakonom u Republici Srpskoj. U slučaju otkrivanja neeksploziranih ubojitih sredstava, Izvođač će odmah informisati ovlaštene zvaničnike (npr. policiju ili opštinski odjel civilne zaštite) jasno označiti i obezbijediti lokaciju dok ovlaštene zvaničnici ne dođu na lice mjesta.</p>	Očuvanje i minimiziranje rizika po radnu snagu i lokalnu zajednicu.	Zakon o civilnoj zaštiti (S.G. RS 26/02. 39/03 & 29/10) Deminiranje (Zakon deminiranju, BiH O.G. 5/02)	Odgovornost: Izvođač Resursi: ESHS Resursi	Faza izgradnje	Procedure za slučajne nalaske će se uspostaviti prije izgradnje.	

Tabela 2: Zahtjevi praćenja (monitoringa)

Ref. Br.	Zahtjevi praćenja	Vremenski okvir / Projektna faza	Odgovorna strana i investicija/potrebni resursi	Referenca izvora
PRAĆENJE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE				
M1. Opšti zahtjevi- Upravljanje zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima				
M2.	<p>Planovi nadzora:</p> <p>Sveobuhvatni planovi nadzora treba da budu dio CESMS & OESMS za fazu izgradnje i eksploatacije puta od strane Izvođača (faza izgradnje) i JPA/Nosilac projekta (faza eksploatacije) pokrivajući sve relevantne ekološke i socijalne aspekte. Planovi nadzora će uključivati skup zahtjeva za nadgledanje navedenih u okviru Studije uticaja za životnu sredinu, Odluke o Odobrenju Studije uticaja na životnu sredinu i Akcioni plan za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja ESAP (i ostali primjenjivi dokumenti/odobrenja, uključujući i dozvole). Informacija u vezi parametara monitoringa, broj i lokacija monitoring lokacija, učestalost (uključujući i sezonske dozvole). Ostale neophodne informacije će biti obuhvaćene planom. Adekvatni resursi će se angažovati za monitoring uključujući i stručnjake za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja tokom izgradnje, po potrebi.</p> <p>Samo ovlaštene kompanije mogu se unajmiti da sprovedu monitoring za određene elemente nadgledanja u okviru EIS-a i za ostale zahtjeve za odobrenja. Odredbe se moraju uraditi u planu za monitoring za revizije/inspekcije od strane Ovlaštenog organa i napredak se izvještava Supervizoru (u ime klijenta npr. JPA/ostale strane) lokacije koji će analizirati rezultate monitoringa. Planovi će uključiti ali neće biti ograničeni na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • monitoring sprovođenja aktivnosti iz oblasti upravljanja socijalnim pitanjima koji je potreban da osigura da se odredbe ESAP-a efikasno primjenjuju i onako kako je definisano u ESAP-u, na primjer broj osoblja uključen u sprovođenje socijalnih pitanja, podjelu odgovornosti, poteškoće na koje se nailazi, itd. • monitoring usaglašavanja podugovarača sa odredbama ESAP-a; • monitoring sprovođenja aktivnosti iz oblasti upravljanja životnom sredinom potrebnih da osiguraju da se odredbe ESAP-a učinkovito primjenjuju kao što je definisano u ESAP-u.; • monitoring usaglašenosti sa zahtjevima za radne uslove u okviru ESAP-a ; • monitoring zaštitnih mjera za priliv radnika kao što je navedeno u okviru ESAP-a. Ovo će takođe uključiti monitoring smještaja radne snage; • Monitoring zdravlja i zaštite na radu što se traži u okviru sistema upravljanja zaštitom zdravlja i sigurnosti na radu; • monitoring uticaja izgradnje na saobraćaj, uključujući i transport materijala i • monitoring of objekata izvan lokacije (uključujući i pozajmišta, asfaltna postrojenja, i betonska postrojenja); 	Sve faze Plan monitoringa za fazu izgradnje će se dostaviti prema JPA (ili supervizoru) radi odobrenja u roku od 45 dana po dodjeli ugovora.	Odgovornost: Izvođač – faza izgradnje JPA /Nosilac projekta – faza eksploatacije Resursi: ESHS izvori i menadžeri: (uključujući i osoblje odgovorno za životnu sredinu, upravljanje socijalnim pitanjima i upravljanje zaštitom na radu u cilju praćenja.	EIS: BL-Dob Odluka o Odobrenju EIS ZR 1 Međunarodna dobra praksa
M2.1.	<p>Analiza monitoringa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supervizor (JPA/ druga određena strana) će analizirati plan monitoringa, izvjestiti o napretku i rezultatima kako bi obezbjedili sveukupnu analizu usaglašenosti sa zahtjevima ESAP-a i po potrebi identifikovali korektivne mjere. 	Sve faze	Odgovornost: Supervizor lokacije (JPA/druga strana) Resursi: ESHS izvori i menadžeri	ZR 1 Međunarodna dobra praksa
M3. Uključivanje zainteresovanih strana				
M3.1.	<p>Potrebno pratiti i izvještavati o broju i vrstama aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana– aktivnosti treba da se obrade i analiziraju, na primjer: koliko je javnih rasprava održano, koliko ljudi je prisustvovalo raspravama, koja pitanja su obrađena, koji su komentari/žalbe, kako će se rješavati, itd.</p> <p>Potrebno je evidentirati i izvještavati o broju i vrstama žalbi. Ovo takođe treba da uključuje procese i analize, na primjer: kategorizaciju žalbi (na one koje su vezane za eksproprijaciju, ekonomsko raseljavanje, zdravlje i bezbjednost, ometanje izazvano izgradnjom, uticaj na zajednicu, itd.) prosječno vrijeme za odgovor, vanredni žalbeni postupak itd.</p>	Sve faze	Odgovornost: JPA Resursi: Osoblje odgovorno za upravljanje socijalnim pitanjima	ZR 10 Međunarodna dobra praksa
M4. Eksproprijacija, prisilno raseljavanje i ekonomske migracije				

M4.1.	Aktivnosti u vezi eksploracije treba evidentirati na odgovarajući način kako bi omogućile obradu podataka, monitoring i izvještavanje na primjer: o broju pogođenih ljudi/domaćinstava, o kakvom se uticaju radi – privremena ili stalna kupovina zemljišta, tip kompenzacijskih paketa ili obezbjeđena pomoć, identifikovane ugrožene grupe, broj nagodbi, broj sudskih ili upravnih postupaka, itd.)	Faza pred izgradnje i faza izgradnje	Odgovornost: JPA Resursi: Vrijeme upravljanja	PR 5 Međunarodna dobra praksa
M5. Praćenje zaštite životne sredine				
M5.1.	Nabavka materijala: osigurati da asfaltna postrojenja i pozajmišta (za kamen, pijesak i šljunak) su u skladu sa zahtjevima za očuvanje životne sredine i zdravlje i sigurnost, posjedovanje punovažnih odobrenja i/ili dozvola će se ispitati. Ova mjera treba da se proširi na betonare.	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač/ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob (ESAP dodatak inspekciji postrojenja za doziranje betona)
M5.2.	Transport materijala: osigurati da materijali uključujući i asfalt, kamen, pijesak i šljunak se transportuju na lokacije za odlaganje takvog materijala.	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač/ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.3.	Dozvoljene trase: monitoring da se određene trase koriste za transport materijala na lokaciju.	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač/ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.4.	Monitoring buke i vibracija: monitoring nivoa buke na lokacijama za izgradnju i na najbližim stambenim lokacijama jedanput sedmično i u slučaju pritužbi. Monitoring ukupnih nivoa vibracije.	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač/ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.5.	Zagađivanje zdraka i prašina: monitoring zagađivanja zraka tokom izgradnje i dostave materijala na ili blizu lokacija koristeći mobilni laboratorij.	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač/ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.6.	Zagađivanje vode i zemljišta: monitoring kvaliteta vode i zemljišta koristeći mobilnu laboratoriju uključujući: dostavu materijala i izgradnju, na lokacijama usljed nepravilnog odlaganja otpada; usljed nepravilnog održavanja opreme i snabdjevanja gorivom.	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač/ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.7.	Zaštita kulturnog, istorijskog i prirodnog naslijeđa: monitoring i inspekcija .	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Ugovarač/ovlašteni supervizor iz instituta za zaštitu kulturnog, istorijskog i prirodnog naslijeđa	EIS: BL-Dob
M5.8.	Flora i fauna: nadgledati uništavanje usjeva, drveća, poljana itd. tokom dostave materijala za izgradnju .	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač/ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.9.	Zagađivanje vazduha: monitoring zagađivanja vazduha na lokacijama blizu autoputa.	Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.10.	Praćenje buke: Nivoi buke duž cjelokupnog puta radi određivanja nivoa emisije buke i poređenja sa dozvoljenim nivoom buke. U slučaju da se limit pređe, neophodno je planirati dodatne mjere za zaštitu od buke ili kolovoze koji proizvode manju buku.	Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.11.	Kvalitet vode: monitoring kvaliteta vode u velikim rijekama uključujući: Ukrina, Bosna i Ilava	Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.12.	Otpadne vode: monitoring otpadnih voda sa autoputa na ispustima.	Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.13.	Kvalitet zemljišta: monitoring koncentracije teških metala u zemlji na poljoprivrednom zemljištu duž autoputa na brojnim lokacijama jednom godišnje.	Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: ovlaštena monitoring kompanija	EIS BL-Dob
M5.14.	Flora: monitoring nakon završetka izgradnje radi određivanja uslova flore duž cijele dionice	Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: ovlaštena monitoring kompanija /ekološki inženjering	EIS BL-Dob
M5.15.	Flora i fauna (štetne biljke i invazivne vrste): Monitoring sigurnog uklanjanja štetnih i invazivnih vrsta i ograničenje njihovog širenja.	Faza izgradnje i		

M5.16.	Fauna: Tokom eksploatacije koristeći infra crvene senzore za nadgledanje kretanja srednjih i velikih životinja na aoutoputu. Pratiti pojavu i rasprostranjenost ranjenih životinja.	eksploatacije Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: ovlaštena monitoring kompanija /ekološki inženjering	EIS BL-Dob
M6. Praćenje socijalnih pitanja				
M6.1.	Snimiti broj slobodnih radnih mjesta na Projektu i broj slobodnih radnih mjesta koji okupiraju stanovnici ugroženih lokalnih zajednica.	Sve faze	Odgovornost: JPA Resursi: Vrijeme upravljanja	Međunarodna dobra praksa
M6.2.	Monitoring efekata na stanovništvo izvještavanjem o broju pitanja uključujući i uticaj na put, poboljšanja koja se mogu napraviti i određenih problema koje identifikuju lokalni stanovnici.	Faza eksploatacije	Odgovornost: JPA Resursi: Vrijeme upravljanja / resursi odgovorni za praćenje socijalnih pitanja	
M7. Praćenje rada i radne snage				
M7.1.	Monitoring zaštitnih mjera za priliv radnika će se preduzeti kao dio ukupnog plana monitoringa životne i socijalne sredine; Monitoring će uključiti i monitoring smještaja radne snage .		Odgovornost: Izvođači Resursi: ESHS resursi: Osoblje odgovorno za upravljanje socijalnim pitanjima	EIS: BL-Dob
M7.2.	Monitoring sigurnosti radnika.	Faza izgradnje	Odgovornost i resursi: Izvođač	EIS BL-Dob